Dzisiaj 10 stron.

Cena 20 groszy.

Gazeta Bydgoska

KURJER BYDGOSKI

Adres Redakcji i Administracji: Bydgoszcz. Marszałka Focha 39.

Nr. 294.

Wydawca: Drukarnia Polska S. A. w Poznaniu. Oddział Bydgoszcz.

Bydgoszcz, sobota, dnia 20 grudnia 1930 r.

Telefony Redakcji: 384 i 1044. Telefon Administracji: 352.

Rok IX.

Hańba imienia polskiego.

Tortury więźniów brzeskich są już ujawnione. Wiadomości o „Brześciu" wywołały poruszenie, wzburzenie i osłupienie w szerokiej opinji polskiej. Sprawa bowiem brzeska sięga bardzo daleko poza politykę i obraża w najwyższym stopniu poczucie moralne społeczeństwa, a zarazem przedstawia Polskę nazewnątrz jako kraj barbarzyński, w którym jest wszystko możliwe. Wyjaśnienie sprawy brzeskiej i ukaranie sprawców i ich zwierzchników leży w interesie Polski, inaczej bowiem hańba okryje państwo polskie na długie, długie lata.

Jeżeliby sprawa brzeska nie znalazła należytego oddźwięku w szerokich masach społeczeństwa, to w takim razie metody brzeskie znalazłyby niejako milczącą sankcję a to doprowadziłoby do ośmielenia tych czynników, które za nic sobie mają zasady moralne, godność ludzką i prawo. Uważaliby oni, że wszelkie środki są dobre, które gruntują utrzymanie się przy władzy.

Na szczęście widzimy, iż w społeczeństwie budzi się żywa reakcja przeciwko metodom brzeskim. Świadczą o tem wystąpienia w Sejmie, głos profesorów uniwersytetu krakowskiego, oświadczenie rodu Biernackich, protest grona oficerów służby czynnej. Mamy wrażenie, iż protesty te obejmą te wszystkie czynniki, które są powołane do obrony zasad moralnych i najwyższych wartości kulturalno - cywilizacyjnych, boć przecież, jak piszą profesorowie krakowscy, „Brześć hańbi imię Polski w Europie. Brześć wprowadza rozkład i zgniliznę w życie polskie".

Zdrową część społeczeństwa nie może dopuścić, aby hańba na trwałe ciążyła na Polsce i aby rozkład i zgnilizna bezkarnie szerzyła się wśród nas.

Słusznie też profesor Rybarski w przemówieniu swojem w Sejmie powiedział:

„Chodzi tu o honor munduru polskiego, o honor urzędników i sądów, o godność całego narodu. Przyszłe pokolenia będą dzisiejsze pokolenie sądzić według tego, jak załatwiona będzie sprawa Brześcia."

Czynniki sanacyjne zdają się to wszystko lekceważyć i dążą do zamazania i zatuszowania sprawy brzeskiej. Harce tych czynników pod tym względem są poprostu cyniczne. Usiłują one bronić oprawców brzeskich i ochronić ich przed karzącą ręką sprawiedliwości.

I myślą, iż im się to uda za pomocą przyzwyczajenia i oswojenia opinji z tą sprawą. Rozumują oni w ten sposób: Zapomniano już przecież o zaginięciu gen. Zagórskiego, bezkarnie chodzą bandyci którzy napadli na b. ministra skarbu Zdziechowskiego, na redaktorów Nowaczyńskiego, Mostowicza i innych, to dlaczegożby bezkarnie nie dałoby się zatuszować zbrodni brzeskiej.

Grubo się jednak mylą ci panowie. Społeczeństwo polskie bynajmniej o tych zbrodniach nie zapomniało. Żyją one w naszej pamięci. Zdajemy sobie sprawę, iż pomysły poprzednich zbrodni wyszły z tych samych głów, co tortury brzeskie. Brześć więc jest ogniwem strasznej metody, która, jeżeli utrwali się bezkarnie, grozi rzeczywiście społeczeństwu polskiemu rozkładem i zgnilizną.

Całe społeczeństwo musi wystąpić przeciwko tej metodzie, a sprawa brzeska powinna poruszyć sumienia polskie do głębi. Sprawa brzeska powinna się stać podstawą w walce o panowanie zasad moralnych w Polsce.

Społeczeństwo w tej walce musi wyraźnie podzielić się na dwie części: na tych, którzy zbrodnię brzeską usprawiedliwiają i jej bronią i na tych, którzy ją potępiają i dążą do ukarania jej sprawców. Słusznie też „Kurjer Poznański" pisze:

„Dla ludzi uczciwych wniosek stąd jeden, że do wszystkich, którzy tej hańby bronią, trzeba się moralnie odnosić tak, jak do tych, którzy tej hańby winni są bezpośrednio, którzy shańbili imię Polski w Europie".

Oficerowie czynnej służby przeciw oprawcom brzeskim.

Pismo grona oficerów w sprawie znęcania się nad b. posłami, więźniami w twierdzy brzeskiej.

Warszawa, 19. 12. (Tel. wł.) — „Gazeta Warszawska" w nr. 369 na piątek, 19 bm. ogłosiła nieskonfiskowane następujące pismo od grona oficerów czynnej służby:

W interpelacji, wniesionej w Sejmie dnia 16 bm., dotyczącej sprawy traktowania więźniów brzeskich, wymieniono kilka nazwisk oficerów, którzy brali bezpośredni udział w znęcaniu się nad więźniami i ich katowaniu. Nazwiska reszty oficerów, współpracowników płk Kostka - Biernackiego, mają być ustalone w krótkim czasie.

Zarówno we wniosku nagłym Klubu Narodowego jak i w interpelacji Centrolewu słusznie podkreślono, że udział oficerów i podoficerów czynnej służby w sprawie brzeskiej jest hańbą dla munduru wojskowego. Hańbą tem większą, że wspomniani oficerowie pochodzili nietylko z żandarmerji, lecz byli specjalnie dobierani z różnych broni i służb. Traktowali oni swój zawód oprawców — jak wynika z faktów — niezwykle gorliwie. Wszyscy ci oficerowie muszą znaleźć się poza obrębem społeczności wojskowej. Nie mogą oni być nadal naszymi kolegami, których łączy jednakowy mundur wojskowy. Nie wiadomo, kiedy zostaną usunięci z wojska na podstawie orzeczeń, czy to sądów wojskowych czy to oficerskich sądów honorowych. To niewątpliwie nastąpi wcześniej lub później. W tej chwili muszą oni i wszyscy ci, którzy się z nimi solidaryzują, spotkać się z koleżeńskim bojkotem. To jest konieczne.

Społeczeństwo musi wiedzieć, że olbrzymia większość wojska nie chce z nimi mieć nic wspólnego.

Gdyby to nie nastąpiło, obywatele cywilni mogliby mieć słuszne prawo do pogardzania nami.

Ród Biernackich potępia metody postępowania z b. posłami.

Oświadczenie w sprawie płk. Kostka-Biernackiego.

Warszawa, 19. 12. (Tel. wł.) — Wczorajszy „Wieczór Warszawski" podaje oświadczenie rodu Biernackich w sprawie płk Kostka Biernackiego.

Treść oświadczenia jest następująca:

„My, niżej podpisani członkowie licznego rodu Biernackich, złączeni wspólnością nazwiska, które nosiło kiedyś wielu potentatów dawnej Rzeczp., kasztelanów, biskupów i wojskowych, które krwawemi zgłoskami zapisało się na kartach walk o niepodległość Ojczyzny w dobie napoleońskiej, w latach 1831, 1863, w czasach wojny światowej oraz bojów z bolszewikami w latach 1918—1920, które figuruje w encyklopedjach jako nazwisko uczonych i artystów oraz w archiwalnych spisach oficerów wojsk polskich dawnej i wskrzeszonej Rzeczp.,

„wobec ujawnienia w interpelacji poselskiej niesłychanych metod, stosowanych w twierdzy brzeskiej w stosunku do b posłów Sejmu Rzeczp. przez oficerów, pozostających pod dowództwem płk. Kostka-Biernackiego, oświadczamy co następuje:

„Płk Wacław Kostek - Biernacki, dowódca 38 p p., nie jest naszym krewnym, nic nas absolutnie z człowiekiem tym nie łączy i jedynie możemy wyrazić ubolewanie, że nosi on niezhańbione dotychczas nazwisko Biernackich. Metody postępowania z b. posłami potępiamy kategorycznie bez względu na przekonania polityczne przez nas wyznawane."

(—) Juljan Biernacki, b. uczestnik powstania 1863 r., Marja Biernacka, wdowa po powstańcu 1863 r., Irena Poraj - Biernacka, Janusz Poraj-Biernacki, mag. praw, Stanisława Biernacka, Aleksander Biernacki, Kazimierz Biernacki, Stanisław Poraj Biernacki, stud. Uniw. Warsz., Józef Biernacki, Marja Biernacka, obywatelka ziemska, Celestyna Biernacka, ob. ziem., Paulina Poraj - Biernacka, Wanda Poraj - Biernacka, Antoni Poraj - Biernacki, rzeźbiarz, Stanisław Biernacki, inż., Czesław Poraj-Biernacki, handlowiec, Stanisław Biernacki, mag. farmacji, Zofja Poraj-Biernacka, Hanna Poraj - Biernacka, Przemysław Poraj - Biernacki, małżonkowie Edwardostwo Biernaccy, Marta Poraj - Biernacka, dr. medycyny, Jerzy Poraj - Biernacki, mag. praw, Bohdan Poraj - Biernacki, ziemianin, Marja Poraj - Biernacka, Kazimierz Biernacki, architekt, Juljan Biernacki, lek. dent., Stanisław Biernacki, dr. fil., Wacław Poraj - Biernacki, przemysłowiec, Dominik Poraj Biernacki, Wacława Poraj - Biernacka, Danuta Biernacka, sł. Uniw. Wileńskiego, Roman Biernacki, sł. Uniw. Wileńsk., Andrzej Biernacki, Zbigniew Biernacki, rzeźbiarz.

Rewolucja również w Guatemali...

Guatemala w Ameryce środkowej ma również swą rewolucję... Republika ta zamieszkała jest przeważnie przez Indjan i mieszańców. Ludności liczy to państwo 2 miljony, obszaru zajmuje 113.030 km. kw. (mniej niż ¼ obszaru Polski). Prezydentem republiki jest Lazaro Chacon, przeciwko któremu właśnie skierowana jest rewolucja.

Zapowiedziany komunikat rządowy nie ukazał się.

Warszawa, 19. 12. (Tel. wł.) Prasa sanacyjna zapowiadała, że w ciągu czwartku ukaże się komunikat rządowy w sprawie Brześcia.

Ogłoszenie tego komunikatu we czwartek nie nastąpiło.

Prof. Krzyżanowski ma odpowiedzieć.

Warszawa, 19. 12. (Tel. wł.) Prof. Krzyżanowski ma odpowiedzieć na zbiorowe pismo profesorów Wszechnicy Jagiellońskiej w sprawie Brześcia dziś lub jutro w prasie krakowskiej.

Mjr. lotn. Kubala aresztowany.

Niezwykłe to aresztowanie świetnego lotnika wywołało wielkie poruszenie w całym kraju.

Warszawa, 19. 12. (Tel. wł.) We wtorek po południu został aresztowany w Warszawie wybitny lotnik mjr. Kazimierz Kubala.

Przyczyną aresztowania miały być podobno memorjały, jakie mjr Kubala składał czynnikom kierowniczym w państwie w sprawie kierownictwa departamentu lotnictwa M. S. Wojsk. (w)

Warszawa, 19. 12. (Tel. wł.) We wtorek zrana w mieszkaniu prywatnem majora Kazimierza Kubali na Żoliborzu została przeprowadzona rewizja, która trwała kilka godzin. Zabrano rozmaite papiery. W wyniku rewizji major Kubala został przewieziony do wojskowego więzienia śledczego przy ul Dzielnej.

Wiadomość o aresztowaniu mjr. Kubali rozeszła się po kraju bardzo szybko i w ciągu wieczora z różnych stron kraju zapytuwano telefonicznie o przyczynę aresztowania. (w)

Warszawa, 18. 12. (PAT.) Dnia 16 bm. o godz. 16 został aresztowany major Kazimierz Kubala pod zarzutem wysokiej niesubordynacji. Dochodzenia prowadzi prokurator major Chirowski. Dochodzenia prowadzone są w pospiesznem tempie i w najbliższych dniach zostanie zadecydowane utrzymanie aresztu śledczego, lub też wypuszczenie majora Kubali na wolność.

Gabinet sen. Steega otrzymał votum zaufania.

Paryż, 18. 12. (Tel. wł.) W późnych godzinach wieczornych w izbie deputowanych odbyło się głosowanie nad pierwszą częścią porządku obrad, przyczem rząd Steega otrzymał votum zaufania nieznaczną większością 7 głosów. Za rządem padło 291 a przeciwko 284 głosy.

Wynik ten był niespodzianką. Tłumaczą go jedynie stanowiskiem niektórych posłów środka, którzy głosowali za rządem względnie wstrzymali się od głosowania. Pozatem, ku ogólnemu zdziwieniu, wbrew swej dotychczasowej taktyce, również i komuniści w liczbie 10 głosowali za rządem, co wywołało nie mniejszą sensację.

Mimo tego wyniku, utrzymuje się jednak zdanie, że żywot gabinetu Steega jest przesądzony. Stanowisko komunistów miało być wywołane przyrzeczeniem premjera, który rzekomo miał obiecać komunistom amnestję dla przestępców politycznych w Alzacji i Lotaryngji.

Ku wiecznej pamięci.

Kto głosował za nagłością w sprawie Brześcia, a kto przeciw.

Poniżej podajemy szczegółowy wykaz posłów którzy głosowali w sprawie hańby brzeskiej. Niechże to pozostanie na wieczną rzeczy pamiątkę

Dodać naprzód trzeba. iż podczas obrad Sejmu nad sprawą brzeską ławy rządowe były zupełnie puste. Nie znaczy to wcale, żeby członkowie rządu już gmach Sejmu opuścili. Owszem, byli w gmachu i siedzieli w przylegającym do sali pokoju, przeznaczonym dla nich. Publiczność czekała wytrwale do końca. Korespondenci pism zagranicznych trwali na stanowisku i zaraz po posiedzeniu telefon podał światu całemu przebieg obrad i tekst interpelacji o Brześciu.

W normalnych parlamentach zawsze tak bywa, że przy takich interpelacjach zabiera głos przedstawiciel rządu i składa jego imieniem deklarację. Min. Michałowski, tak bardzo dobrze obeznany w sprawie brzeskiej, gdyż pełnił w tym czasie funkcję prokuratora i właśnie miał w swem ręku sprawy więźniów brzeskich, mógł był wyjaśnić stanowisko rządu w tej sprawie. Milczenie ministra sprawiedliwości było zdumiewające. Wczoraj już nawet prasa sanacyjna, nie mogąc wytrzymać naporu ciężaru milczenia — zapowiadała, że rząd wypowie się w tej sprawie. Kiedy? Czemu wczoraj tego nie uczynił?

Za nagłością wniosku Klubu Narodowego w sprawie brzeskiej głosowali posłowie:

Winiarski, Chrystowski, Rudnicka, Zahajkiewicz, Rybarski, Trąmpczyński, Zwierzyński, Pepłowski, Grützmacher, Czetwertyński, Mazur, Wróbel, Petrycki, Lasota, Bojanowski, Grossmannówna, Kuzyk, Sachs, Dzierżawski, Nosek, Kakowski, Choromański, St. Zieliński, Lech, Marjański, Ładyka, Kawecki, Matłosz, prof. St Dąbrowski, Kornecki, Fijałkowski Miecz., Piechulek, Róg, Haluszczyński, Rymar, Makulski, Komarnicki, Rogowski, Chyb, Kulisiewicz, Roj, Jędrzejak, Kotarski, Bardziński, Bogusławski Aleks., Nowicki M., Arciszewski Tom., Wojtasik, Madejczyk, Langer, Make, Malinowski, Piotrowski, Żuławski, Zaremba, Niedziałkowski, Michałkiewicz, Czapiński, Krzciuk, Pac Babski, Stachnik, Rząsa, Czukur, Graczykowski, Rosenblatt, Baran, Fijałkowski W., Sommerstein, Peleński, Jaworski, Piestrzyński, Matczak, Jankowski, Bernard, Liwa, Lewandowski An., Dembiński, Górczak, Cardini, Leśniewski, Krzyżowski, Pawlak, Barlicki, Pużak, Dobrowolski, Mikołajewski, Matuszewski, Świątkowski, Thon, Wachniuk, Rutka, Jasiukowicz, Godlewski, Harembski, Puljan, Nosek, syn Antoniego, Bogdanowicz, Rosmarin, Przanowski, Wyrzykowski, Szczerkowski, Pawłowski, Faustyniak, Bitner, Chądzyński, Araszkiewicz, Margul, Brzeziński, Gruszczyński, Szydelski, Hoffman, Roguszczak, Częścik, Kozubski, Białoskórski, Kępczyński, Karpiński, Reger, Terszakowec, Nowodworski, Jaświński, Sacha, Kamieński, Stypułkowski, Ponikowski, Grzecznarowski, Staniszkis, Arciszewski Fr., Grünbaum, Dziduch, Mikołajczyk, Duro, Bień, Śledziński, Szpringerowa, Kuliński Jankowski Jan-St., Balicka, Szturmowski, Milik, Bilak, Stahl, Strzetelski, Jakubowski, Berezowski, ks. Błaszczyk, Wierczak, Poprawa, Maniczek, Piróg.

Przeciw głosowali wyłącznie członkowie B. B.:

Limberger, Puławski, Stefaniak, Karkoszka, Michalski, Sieradzki, Mroczkowski, Wierzbicki, Panaszek, Gąsior Chowaniec, Dzieduszycki, Nowak, Waligóra, Jurczyk, Domaszewicz, Pewny, Wojtowicz, Seidler, Grzesik, Stroński Zdz., Gawron, Horzyca, Janowski, Potoczek, Dąbrowski M., Pochmarski, Małynicz, Skrypnik Jarczyk, Godlewski, Smulikowski, Wolska, Jaworska, Bałabanówna, Meduna, Bogusławski Eugen., Krasicki, Teleżyński, Duch, Bierczyński, Łazarski, Kleszczyński, Szyszko, Borecki, Gettel, Moczulski, Łaguna, Pacholczyk, St Dąbrowski, Piekarski, Gorzkowski, Straszyński, Miedziński, Wróbel, Kosydarski, Stroynowski, Gorczyca, Lechnicki F., Hołówko, ks. Czuj, Gliński, Lechnicki Z., Tomaszkiewicz I., Burda, Wartalski, Puzyński, Wawrzynowski Tomaszkiewicz L., Jędrzejewicz, Walewski, Starzyński, Polakiewicz, Piłsudski Car, Ekiert, Galica, Markiewicz, Wysłouch, Bzowski, Podoski, Koc, Byrka, Kanarek W., Morawski, Siedlecki, Dyboski, Bogdani, Kamiński, W. Waryński, Siciński, Bętkowski, Szawiński, Dobrzański, Staryk, Syła, Konieczko, Gosiewski, Idzikowski, Kielak, Birkenmayer, Pomianowski, Paschalski, Gdula, Sanojca, Różański, Tołpyho, Osiński, Hyla, Heniez, Grodzicki, Choiński-Dzieduszycki, Klich, Chamiec, Poniatowski, Długosz, Jasiński, Hołyński, Wojtaszko, Kociuba, Laskowski, Błyskosz, Jaeger, Szawleski, Świeżalski, Surzyński, Biluchowski, Koperski, Krawczyński, min Kozłowski, Krzeszowski, Grzymała, Jarosz, Kryński, Różak, Jankowski A., Tebinka Jakowicki, Brokowski, Promis, Szaniawski, Krychniak, Avenarjusz, Rakowski, Stępowski, Lipiński, Perkowicz, Habuda Mincberg, Snopczyński, Wojciechowski Br., Wojciechowski W., Jaroszewiczowa, Kleczyński, Bura Sokal, Mińkowski, Radziwiłł, Pimonow, Kirtikliscowa Reus Augustyński, Kobiernik, Szajer, Schimmel, Mackiewicz, Moraczewska, Gawlik Rzóska, Stankiewicz Dobosz Kwinto, Hanebach, Bociański, Marjan Malinowski, Stangreciak, Stępiński, Dabulewicz, Poźniak, Polkowski, Jaroszewicz, Szymanowski, ks. Żongołłowicz, Szpiganowicz, Waśniewska, Jeszke, Serafinowicz Plocek Pers, Gałązkiewicz, Baczyński, Gwiżdż, Boczoń, Serożyński, Czuma, Ziętek, Niedźwiecki, Tyszkiewicz, Radliński, Wagner Rudowski, Dolanowski, Ciszak Dratwa, Rubel i Hutten-Czapski.

Dyskusja w sprawie Brześcia w sejmowej komisji prawniczej.

Przewodniczącym komisji prawniczej wybrany został p. Car.

Warszawa, 19. 12. (Tel. wł.) — Wczoraj wieczorem odbyło się posiedzenie komisji prawniczej Sejmu.

Po zagajeniu przez marsz. Switalskiego, przewodniczącym wybrano p. Cara, który zrzeknie się przewodnictwa w komisji regulaminowej, gdzie po przeprowadzeniu zmian regulaminu obecność jego nie jest już tak potrzebna. Komisją regulaminową kierować będzie p. Podoski.

Przedłożenia, dotyczące zniesienia ograniczeń, oraz analogiczny wniosek Koła żydowskiego powierzono do referatu p. Jeszkemu (BB).

Dłuższą dyskusję wywołała sprawa wniosku Klubu Narodowego i ukraińskiego w sprawie Brześcia.

Przedstawiciele Klubu Narodowego wysunęli na referenta kandydaturę p. Nowodworskiego a posłowie z BB kandydaturę p. Paschalskiego, który też został wybrany referentem.

Wówczas wysunięto żądanie powierzenia p. Nowodworskiemu koreferatu, przeciwko czemu występowali posłowie BB., dowodząc, że przy referowaniu tej sprawy nie może być zupełnie mowy o jakiejkolwiek stronności. Ostatecznie zażądali oni przerwy, podczas której naradzali się pp. Car, Podoski i Paschalski.

Po naradzie przewodniczący p. Car oświadczył, że regulamin nic nie mówi o istnieniu koreferentów i że dotychczasowa procedura mogła powoływać koreferentów w wyjątkowych okolicznościach, gdy chodziło o sprawy szczególnie ważne. Obecnie komisja nie jest obowiązana stosować się do tego. P. Car oświadcza w końcu, że koreferent nie zostanie wybrany.

Wobec tego p. Zwierzyński (Klub Narod.) złożył do protokółu następujące oświadczenie:

„Stawiając kandydaturę na referenta p. Nowodworskiego, który jest obeznany ze sprawą brzeską, a następnie po odrzuceniu przez większość tej kandydatury, proponując p. Nowodworskiego na koreferenta, któryby ułatwił wszechstronne i dokładne wyświetlenie sprawy, głęboko poruszającej cały kraj, nietylko ze względów prawnych, ale przedewszystkiem moralnych, chcieliśmy osiągnąć to, aby kwestja jaknajprędzej i jaknajdokładniej była wyjaśniona w komisji.

„P. przewodniczący odrzuca nasz wniosek, nie poddając go nawet pod głosowanie, zgodnie, jak przypuszczam, ze stanowiskiem większości komisji. Swierdzam, że stanowisko takie wielce utrudnia niemal uniemożliwia załatwienie wniosku i wszechstronne zbadanie sprawy Brześcia."

Następnie p. Nowodworski domagał się określenia terminu dla referenta na 2 tygodnie. P. Car po porozumieniu się z p. Paschalskim proponował termin 3-tygodniowy. Wobec tego p. Trąmpczyński zażądał określenia terminu następnego posiedzenia komisji, przeciwko czemu wystąpił p. Car, wskazując, że określenie terminu posiedzeń należy do dyskrecjonalnej władzy przewodniczącego. Zresztą może zajść taki wypadek, że w określonym terminie referent mógłby być jeszcze nie przygotowany.

MYDŁO REGERA
jest najoszczędniejszem i temsamem na tańszem mydłem do prania. n-1520

Z posiedzenia Senatu.

Uchwalenie kagańcowego regulaminu. Wniosek w sprawie Brześcia.

Warszawa, 18. 12. (Tel. wł.) — Wczorajsze posiedzenie Senatu było poświęcone całkowicie zmianie regulaminu. Wobec przygniatającej większości, jaką rozporządza klub B. B., sprawa była zgóry przesądzona. Argumenty rzeczowe, wymawiane przez mówców opozycji, a przedewszystkiem przez sen. Głąbińskiego w imieniu Klubu Narodowego, nie trafiały do przekonania ani referentowi ani większości. Sen. Głąbiński poruszył również sprawę samych wniosków, przypominając, że art. 25 regulaminu Senatu nie uznaje wniosków nagłych, jedynie zwykłe. Stąd wniosek regulaminowy B. B. jest faktycznie nieformalny.

Dlatego też Klub Narodowy zgłosił wniosek normalny w sprawie Brześcia. Ponieważ marszałek odesłał wniosek ten do komisji prawniczej, przeto sen. Głąbiński zwrócił się do niego o najszybsze zwołanie komisji prawniczej, która już posiada materjał do obrad. Na obalenie argumentów referent sen. Perzyński wcale się nie silił.

Większością B. B. wszystkie poprawki przyjęto. Dzisiaj wieczorem nastąpi ukonstytuowanie się komisji skarbowo-budżetowej i rozdział referatów. Jest prawdopodobne, że podobnie jak i w Sejmie, opozycja nie przyjmie stanowiska ani przewodnictwa komisji ani też nie przyjmie żadnych referatów. Senacki Klub Narodowy już powziął decyzję w tym sensie.

Wstrzymanie emigracji do Stanów Zjednoczonych.

Warszawa, 19. 12. (tel. wł.). Władze konsularne Stanów Zjednoczonych otrzymały z Waszyngtonu kablogram, że kongres Stanów Zjednoczonych postanowił wstrzymać całkowicie emigracje z Europy do Stanów Zjednoczonych na przeciąg dwóch lat.

Dodać trzeba, że do Brazylji i Meksyku emigracja również jest wstrzymana. Kwota do Kanady jest obecnie wyczerpana, a na rok przyszły jeszcze nie oznaczona.

Argentyna wprowadziła tak wysokie opłaty za wizę, że faktycznie wzjad dla emigrantów jest tam także zamknięty.

Z posiedzenia komisji skarbowo-budżetowej Senatu.

Warszawa, 19. 12 (Tel. wł.) Na posiedzeniu komisji skarbowo - budżetowej Senatu przewodniczącym wybrano sen. Popławskiego (BB.).

Referaty przydzielono następującym senatorom:

Skarb i referat generalny — sen. Szarski,

Sejm, Senat i prezydjum Rady ministrów — sen. Ewert,

min. spraw wewn. — sen. Dąbski,

przemysł i handel — sen. Skoczylas,

sprawy wojskowe — sen Wyrostek,

komunikacja — sen. Sobolewski — wszyscy z B. B.

Dalsze referaty będą przydzielone później.

Krótkie wiadomości.

Polepszenie w stanie zdrowia Poincarego.

Paryż, 18 12 (PAT.) Wydany dziś rano biuletyn o zdrowiu Poincarego stwierdza polepszenie się stanu chorego.

Następny biuletyn wydany będzie jutro rano po konsultacji lekarskiej.

Następne posiedzenie Sejmu 12 stycznia.

Warszawa, 19. 12. (tel wł.) Pierwsze po świętach posiedzenie Sejmu odbędzie się w dniu 12 stycznia

Wybór prezesa Rady organizacji ziemiańskich.

Warszawa, 19. 12 (tel. wł.). Wybór nowego prezesa Rady Naczelnej organizacyi ziemiańskich w miejsce ś. p. Kazimierza Lubomirskiego nastąpi w połowie stycznia podczas dorocznego zgromadzenia Bilansowego.

Zamknięcie szkół z powodu grypy.

Katowice, 19. 12. 30. (Tel. wł.) Wskutek epidemji grypy zamknięto szkołę górniczą w Tarnowskich Górach gdyż 60% uczniów zachorowało, ak samo w Mysłowicach przerwano naukę w kilku szkołach.

Nagły skon starosty powiatu szamotulskiego.

Poznań, 19. 12. (Tel. wł.)

W Poznaniu zmarł nagle starosta powiatu szamotulskiego Jan Nitosławski, b. starosta pow. wilejskiego.

Starosta Nitosławski był na audjencji w województwie, gdzie nagle zasłabł; gdy pierwszy atak minął, starosta, czując się lepiej, usiłował wyjść z gmachu województwa, lecz uległ ponownemu atakowi serca. Śmierć nastąpiła natychmiast.

Pogrzeb śp. starosty Nitosławskiego odbędzie się w sobotę, 20 bm. w Szamotułach.

Kierownictwo starostwa szamotulskiego powierzono tymczasowo referendarzowi wojewódzkiemu Konstantemu Dziembowskiemu.

Straszna śmierć dziecka.

Kartuzy, 19. 12. 30. (Tel. wł.) W Żukowie pod Kartuzami zdarzył się okropny wypadek. Mianowicie z domu Jankowskich domownicy wyszli, zostawiając półtora roczne dziecko śpiące w kołysce. Nad kołyską wisiała lampa elektryczna. Skutkiem krótkiego spięcia zajął się abażur przy żarówce, spadł na pościel i podpalił ją. Kiedy domownicy wrócili, znaleźli już tylko zwęglone zwłoki dziecka.

Przerwa w locie grupowym hydroplanów włoskich.

Rzym, 18 12. (PAT.) Agencja Stefani donosi, iż 6 aparatów, biorących udział w locie transatlantyckim które zakotwiczone zostały w Puerto Comapot na Majorce, nie wylecą dziś w dalszą drogę z powodu gwałtownego wiatru północno - wschodniego, szalejącego często w pobliżu wysp Balearskich, który obecnie spowodował nawet przerwę w komunikacji morskiej z kontynentem.

Jeśli pogoda się poprawi, hydroplani włoskie odlecą jutro bezpośrednio do Kenitry.

Straszny wypadek samochodowy.

Katowice 19. 12. (Tel. wł.) Wczoraj popołudniu na przejeździe kolejowym w Wełnowcu wydarzył się wypadek samochodowy, który pociągnął za sobą trzy ofiary w ludziach.

Samochód osobowy, należący do fabryki wódek wpadł na zaporę kolejową zdruzgotał ją i wjechał na tor. Nadjeżdżający pociąg rozbił samochód doszczętnie. Jeden pasażer zabity na miejscu, a drugi pasażer i szofer poranieni tak ciężko, że odwieziono ich do szpitala w stanie beznadziejnym. Szofer miał był pijany.

Popierajcie handel polski!

PRAWO I BUDŻET.

Przemówienie prezesa Klubu Narodowego posła Romana Rybarskiego, wygłoszone w Sejmie podczas dyskusji budżetowej 16 grudnia 1930 r.

Wybory

Wysoka Izbo! Położenie polityczne w państwie jest jasne. Obóz rządowy rozporządza wyraźną większością w obydwóch izbach ustawodawczych. Przez ten fakt bierze odpowiedzialność pełną za losy państwa za jego politykę tak wewnętrzną jak zewnętrzną. Ma możność ujawnienia swego programowego oblicza, ma możność rozwinięcia wielkiej aktywności w dziedzinie ustawodawczej, urzeczywistnienia nadziei związanych u jego zwolenników z jego zwycięstwem. Nikt nie będzie mógł twierdzić, że Sejm przeszkadza rządowi w twórczej pracy. Oczywiście nie zapominamy ani na chwilę o tem, w jakich warunkach odbyły się wybory, wiele popełniono nadużyć, by dojść do władzy, wiele dóbr moralnych i prawnych poświęcono do tego celu. Sprawa przeprowadzenia wyborów nie jest jeszcze zakończona. Ma w niej zabrać głos instancja, stojąca daleko od spraw politycznych, Sąd Najwyższy, i jego orzeczeń opinja publiczna będzie oczekiwała z wielką niecierpliwością. Bo nie chodzi tu o ilość mandatów, przypadających temu lub innemu stronnictwu, ale o poczucie prawne społeczeństwa. Wszakże im więcej popełniono nadużyć, tem większy jest ciężar odpowiedzialności, spadający na tych, którzy tą drogą doszli do większości. (Oklaski na prawicy).

Stronnictwo Klubu Narodowego

Klub Narodowy staje do pracy w parlamencie bez względu na okoliczności, w których ta praca będzie się odbywała. Stanowisko klubu nie ulega zmianie zależnie od tych lub innych konjunktur politycznych. Będziemy walczyli o te same zasady i idee, o które walczyliśmy w poprzednim Sejmie, gdzie nas było mniej, bo wiemy, że wierność zasadom doprowadzi nas do zwycięstwa.

Jakkolwiek w tym parlamencie istnieje zdecydowana większość, jakkolwiek jesteśmy opozycją, my również, jako opozycja, poczuwamy się do odpowiedzialności za losy narodu. Nie chcemy nigdy obietnic rzucać i haseł, którychbyśmy nie mogli urzeczywistnić, gdybyśmy sprawowali władze. Nie rządzimy się interesami partykularnemi, nie walczymy o jakieś doraźne korzyści wyborców, chcemy ogarnąć naszą pracą całość zagadnień narodowych i państwowych, a przedewszystkiem walczyć o zachwiane podstawy moralne i prawne życia zbiorowego w Polsce. Tym duchem, tą myślą ożywieni przystępujemy do pracy nad budżetem.

„Luzy"

Mamy przed sobą projekt nowego budżetu na rok 1931-32. Projekt ten jest niezmiernie charakterystyczny jako wyraz tendencji do ograniczenia prac budżetowych reprezentacji ludności, a otwarcia wielkiej swobody władzy wykonawczej. Chodzi o t. zw. kredyty dodatkowe, o możność wydawania pieniędzy bez uprzedniej zgody Sejmu. W projekcie budżetu na rok 1930-31 przedłożonym przez ten sam rząd, — bo zmiany rządu w naszych warunkach są czystą formalnością, — przez tego samego ministra skarbu, art. 6 pozwala na wydanie pieniędzy bez uprzedniej zgody Sejmu.

„Gdy nastąpiła klęska żywiołowa lub inny wypadek nagły, wymagający asygnowanie sum ze skarbu państwa". — Sejm tę propozycję zaostrzył, uznał możność takich kredytów, „gdy nastąpiła klęska żywiołowa, lub inny wypadek nagły tego rodzaju, że odroczenie wydatków z nim związanych może przynieść niepowetowaną szkodę państwu" i dodał zastrzeżenie, że „za ścisłe przestrzeganie tej zasady są ministrowie osobiście odpowiedzialni". Rozumiem, że projekt rządowy opuszcza to zastrzeżenie ostatnie, ale projekt artykułu teraz wniesionego jest inny, mówi ogólnie o konieczności wydatków, mówi o tem, że wolno jest bez uprzedniej zgody wydawać, jeżeli zachodzi konieczność. Co u nas znaczy konieczność państwowa? Jaka jest interpretacja tego pojęcia, to najlepszą ilustracją jest ustawodawstwo dekretowe z czasów przed zebraniem się Sejmu. Konstytucja mówi o nagłej konieczności. Czy te wszystkie dekrety które zostały wydane, miały wiele wspólnego już nie z nagłą, ale zwyczajną koniecznością? W tych warunkach przez art. 6 chce się poprostu urzeczywistnić ideę luzów budżetowych.

Zarzucano Sejmowi, zarzucano posłom, że ci wołają: pieniędzy, pieniędzy, pieniędzy. Otóż, gdyśmy pragnęli ograniczyć możność czynienia wydatków poza budżetem, myśmy nie wołali: pieniędzy, lecz przeciwnie pragnęliśmy, aby jak najmniej tych pieniędzy wydawano. Rozszerzenie uprawnień rządu w tej dziedzinie narusza to minimum praw reprezentacji ludności, którem jest zasada, że niema wydatków bez jej zgody. Zasada ta jest powszechnie uznawana. Pozwolę sobie naprzykład przytoczyć następujące zdanie: „Rząd, któryby pobierał podatki nieuchwalone przez parlament, lub czynił rozchody, na które posłowie nie zgodzili się, postępuje bezprawnie. Wtedy każdy obywatel może odmówić płacenia podatków i żaden sąd nie może go egzekwować". To zdanie zostało wypowiedziane, zostało napisane przez redaktora „Robotnika" p. Józefa Piłsudskiego w roku 1896.

Stan finansów

Gdy chcemy ograniczyć możność wydawania pieniędzy, to mamy tutaj na celu prócz strony prawnej także i położenie finansowe państwa. Faktem jest stwierdzonym przez ministra skarbu, że zmniejszyły się dochody w roku bieżącym za 7 miesięcy bieżącego roku budżetowego o 125 miljonów w porównaniu z 7 miesiącami ubiegłego roku.

Jak się jednak przedstawia to zmniejszenie dochodów? Otóż należy stwierdzić, że zaznaczyło się ono wyraźnie poza cłami w podatkach pośrednich, opłatach stemplowych i monopolach, a zwyżka pewna jest widoczna w podatkach bezpośrednich tam, gdzie może działać śruba podatkowa. Np. monopol spirytusowy wpłacił do skarbu państwa za pierwsze 7 miesięcy tego roku 193.000.000 złotych, a w zeszłym roku 240.000.000 zł w tymże samym czasie. Spadek dochodów monopolu spirytusowego zaznacza się wydatniej od maja tego roku, to znaczy od czasu podwyżki ceny spirytusu. Równocześnie jeden z podatków bezpośrednich, jeżeli tak można go nazwać, dał więcej niż preliminowano, bo za pół roku 61 proc. preliminowanej sumy, są to mianowicie odsetki za zwłokę, należytości egzekucyjne, kary i grzywny. (Oklaski na prawicy).

Nadwyżka budżetowa za 7 miesięcy roku bieżącego według zestawienia wiadomości statystycznych wynosi 6 i pół miljona złotych. Trzeba zauważyć, jak to te wiadomości podkreślają, że w dochodach ministerstwa skarbu figuruje suma 5.700.000 zł jako zwrot pożyczki udzielonej kolejom żelaznym w czerwcu 1929 roku z sum obrotowych.

Suma, która wraca do sum obrotowych, nie stanowi dochodów skarbu (kierownik ministerstwa skarbu p. Matuszewski: Pan się myli, to było z budżetu). Ale czy zwrot pożyczki w przedsiębiorstwach stanowi dochód skarbowy? (Kierownik ministerstwa skarbu p. Matuszewski: To, co było wydatkowane w budżecie jako pożyczka, to wraca do budżetu). Ale równocześnie kolej otrzymała... (Kierownik ministerstwa skarbu: Nie. Daliśmy jako kapitał obrotowy na zasadzie pańskiej redakcji art. 6). Pod tym względem muszę obronić, panie ministrze, swojego stanowiska. Uważam, że jeżeli przedsiębiorstwo zwraca pożyczkę, to nie jest to dochód skarbowy budżetowy, bo czy to było przewidziane w budżecie? (Kierownik ministerstwa skarbu p. Matuszewski: To jest wydatek budżetowy na zasadzie art. 6). Równocześnie przedsiębiorstwa, poczta i telegraf wpłaciły zgóry 11 miljonów w bieżącym roku. Tymczasem zestawienie dochodów i wydatków ministerstwa poczt i telegrafów wykazuje za 7 miesięcy nadwyżkę 420.000 zł. — Chciałbym prosić pana ministra o wyjaśnienie skąd się wziął ten dochód skarbowy 11 miljonów?

Nie można dalej pominąć tego faktu bardzo ważnego dla oceny położenia gospodarczego i finansowego że w roku bieżącym, nie tyle może w bieżącym roku, ale od 1 stycznia odbyło się wielkie uruchomienie rezerw skarbowych. Na 1 stycznia gotówka w Banku Polskim w kasach skarbowych i w P. K. O. wynosiła 463 miljony, z końcem marca 245 miljonów, z końcem września 195 miljonów, obecnie uruchomione zostały rezerwy specjalne z pożyczki stabilizacyjnej i przewiduje się możliwość uruchomienia długu przyznanego skarbowi przez statut Banku Polskiego. Dla oceny sytuacji trzeba oczywiście wziąć te fakty pod uwagę.

Przymusowe oszczędności

Spadek dochodów wywołał zmniejszenie się wydatków, dał siłą konieczności mniejszy budżet. Jesteśmy zwolennikami mniejszego budżetu i ci, którzy śmieją się z tego, że nie chcemy 3-miljardowego budżetu — mam wrażenie, — że dziś śmieją się nieco słabiej, niż trzy lata temu — ci, którzy mówili, że honor Polski wymaga tak dużego budżetu. (Oklaski na prawicy). Ale uważamy, że należy robić oszczędności raczej przed uchwaleniem budżetu; gorzej, gdy się je robi w czasie wykonywania budżetu. Bo jakie są te oszczędności? Okazuje się, że w pierwszem półroczu tego roku na ministerstwo robót publicznych wydano 38 proc. sum preliminowanych, na ministerstwo pracy i opieki społecznej — 71 proc., a na ministerstwo rolnictwa — 38 proc. W budżecie ministerstwa oświaty jest suma 20 milj. na budowę szkół. Ta suma została zmniejszona przez p. ministra skarbu, o ile mi wiadomo, do 5 miljonów, a niewiadomo czy już dotychczas wydano z niej jeden miljon. Otóż, gdy proponowaliśmy w latach poprzednich przeprowadzenie oszczędności w budżecie, słyszeliśmy zarzut, że chcemy ograniczyć wydatki inwestycyjne, że przeobrażamy w ten sposób budżet na budżet konsumcyjny. Nasze wnioski były jednak skierowane przeważnie przeciw nakładom na przedsiębiorstwa, które się nie opłacają. Faktycznie wykonywanie budżetu poszło dalej niż wnioski najzawziętszych przeciwników inwestycji z pieniędzy podatkowych. Uważamy, że wielkie inwestycje należy robić tylko z pożyczek. (Głos: Trzeba mieć). Ale cały szereg jest t. zw. inwestycyj, które właściwie inwestycjami nie są, a tylko odnowieniem i zastąpieniem zużytego kapitału. Jeżeli się szos nie naprawia, jeżeli na budżet szkolny przeznacza się miljon czy dwa miljony, to nie jest zaniechanie inwestycji, tu się idzie dalej, niż same zaniechanie inwestycji, oczywiście pod wpływem konieczności.

Budżet na r. 1931-32 przewiduje sumę 2.886.000. Nawiasem trzeba dodać, że rozporządzenie p. Prezydenta Rzeczypospolitej niedawno wydane również dla nagłej konieczności przerzuca na gminy, na samorządy obowiązek płacenia dodatku mieszkaniowego dla nauczycieli i o tyle ten budżet zostaje zmniejszony, co oczywiście jest przerzucaniem z jednej kieszeni do drugiej, a nie wiadomo, która z tych kieszeni jest zasobniejsza.

Wątpliwe pozycje

Jednak, o ile chodzi o poszczególne pozycje, to już na pierwszy rzut oka ten budżet nasuwa pewne wątpliwości tak w wydatkach, jak i w dochodach. Np. przewiduje się na zabezpieczenie bezrobocia 50.000.000. W zeszłym roku preliminowano za mało, zgóry było wiadomo — 33.000.000, a na 7 miesięcy tego roku, w miesiącach przeważnie letnich wydano więcej niż 50.000.000, jak można wnosić na podstawie zestawień ministerstwa pracy i opieki społecznej. Czy ta suma nie okaże się za małą?

Dalej emerytury. Przewiduje się wydatek w sumie 121.000.000, poza emeryturami w poczcie, telegrafie i lasach państwowych. Rzeczywiście wydatki za 7 miesięcy wynoszą przeciętnie 13.500.000, rocznie wypada 162.000.000. Jeżeli w tych zestawieniach „Wiadomości Statystycznych" liczone są także emerytury poczty, telegrafu i lasów państwowych, to także otrzymujemy sumę o 20.000.000 za małą.

Następnie prosiłbym o jedną jeszcze informację — oczywiście nie teraz. W dziale „Długi państwowe" nie są przewidziane annuitety z tytułu pożyczki na organizację służby polskiej we Francji,

(Ciąg dalszy na stronie 4-tej)

Muł

z gorących źródeł Piszczańskich jest znanym środkiem domowym przeciw reumatyzmowi. Gotowy okład z mułu Piszczańskiego „kompres-Gamma" można otrzymać w każdej aptece.

Informacje ustn.: Tadeusz Czarnocki, Gamma 2; pisem: Biuro Piszczany, Cieszyn. n. 1519.

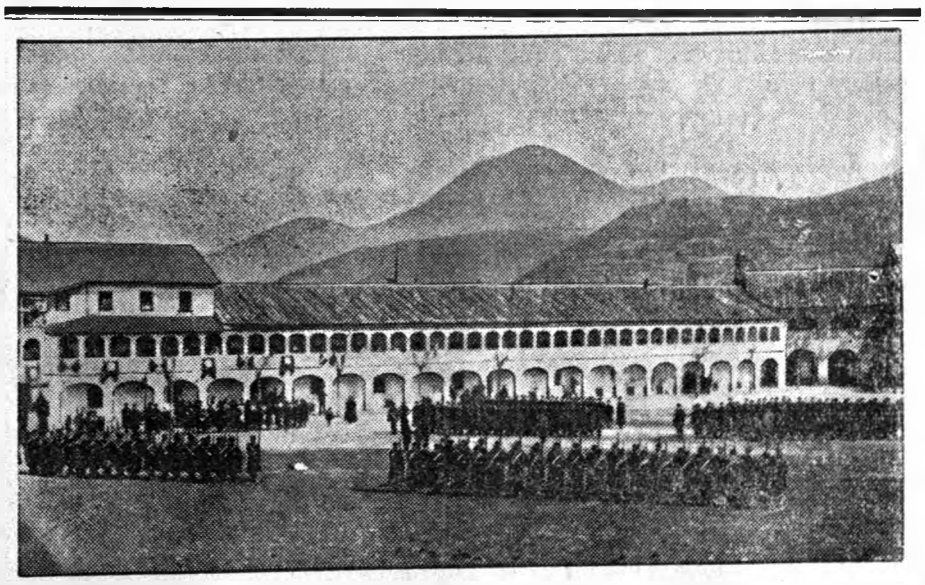

Rewolucja w Hiszpanji.
Oddziały rewolucyjne na dziedzińcu koszarowym w Jaca.

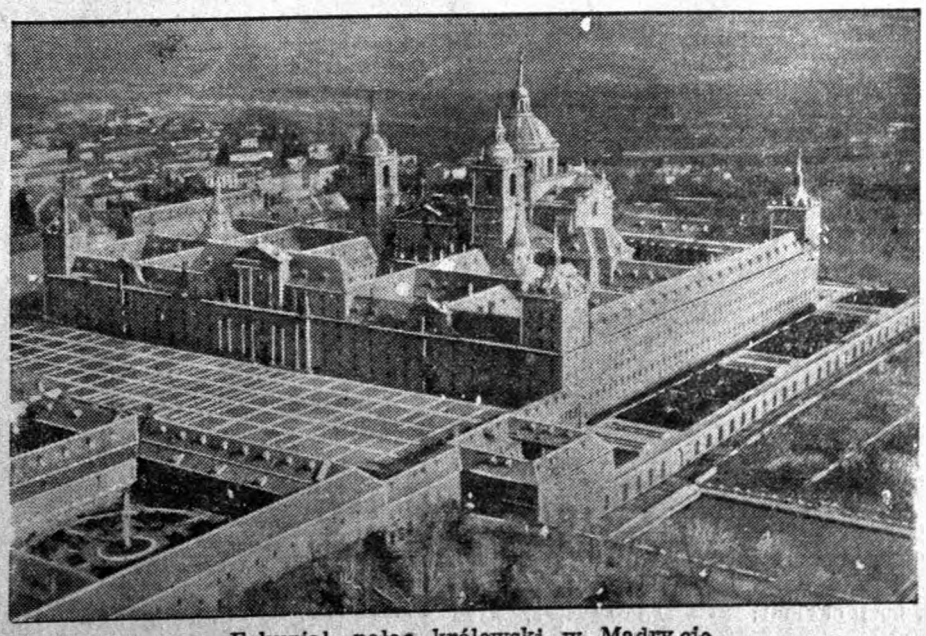

Eskurjal, pałac królewski w Madrycie.

które to annuitety mają wynosić w 1931 — 18.000.000, a w 1932 — 21.000.000 zł. Sprawozdawca tej części budżetu w roku zeszłym zamieścił w sprawozdaniu, za zgodą przedstawicieli ministerstwa skarbu ustęp, że preliminarz budżetowy na rok 1930 będzie przewidywał wydatki na ten dług obecnie układami skonsolidowane. Tego niema. W każdym razie to zobowiązanie państwa istnieje.

Na froncie podatkowym — bez zmiany

A teraz dochody. Podatek majątkowy dał za 7 miesięcy 8.500.000 złotych, preliminuje się 44 miljony. W zeszłym roku proponowaliśmy zmniejszenie preliminowanej sumy, na co nie uzyskaliśmy zgody ministerstwa skarbu. Czy to jest ten wypadek śrubowania dochodów przez przedstawicieli tej strony Izby, w to pozwolę sobie wątpić.

Następnie cechą charakterystyczną przewidywań jest to, że przewiduje się stosunkowo duży wzrost wpływów z podatków bezpośrednich ponad ten wyśrubowany budżet, uchwalony przez Sejm, którego optymizm minister skarbu poddał krytyce. Otóż ten optymistyczny projekt, a następnie ustawa skarbowa przewidywała w podatkach bezpośrednich o 53 milj. mniej, aniżeli przewiduje obecny p. minister skarbu. Między innemi można mieć wątpliwości, czy o ile chodzi o te 60 miljonów podatku gruntowego i teraz nie zajdzie potrzeba ponownego odroczenia.

Można mieć wątpliwości; co do 250 milj. podatku dochodowego.

Najcharakterystyczniejszą jednak rzeczą jest preliminowanie dochodów z podatku obrotowego. Jako sprawozdawca budżetu ministerstwa skarbu proponowałem na podstawie rzeczywistych danych, żeby dochód z podatku obrotowego określić na 275 miljonów, mniej, niż rzeczywiście wpłynęło w poprzednich latach, a równocześnie skreślić 10-procentowy dodatek do podatku obrotowego. Pierwszy mój wniosek został przyjęty za aprobatą p. ministra skarbu, drugi, za jego aprobatą został odrzucony. — Podatek obrotowy przez wszystkich przedstawicieli w tej Izbie został skazany na śmierć może powolną ale pewną. Tymczasem na rok przyszły zamiast tych optymistycznych 275 miljonów proponuje się 315 miljonów z podatku przemysłowego. To jest reforma podatku obrotowego.

Wreszcie jest postęp i w innej dziedzinie. W poprzednich latach na kary, należytości egzekucyjne i grzywny preliminowało się 20 miljonów, w ostatnim roku na podstawie rzeczywistych wyników zaproponowałem 30 miljonów w tej nadziei, że równocześnie minister skarbu obniży te t. zw. odsetki zwłoki tak, żeby ten dochód nie był wyższym od tej sumy. Obecnie w bieżącym roku preliminuje się 44 miljony z kar za zwłokę. I naprawdę być może, że to pewniejszy dochód.

Otóż budżet obecny, wbrew oczekiwaniom daje jedną zapowiedź płacącym podatki: na froncie podatkowym bez zmian (Oklaski na prawicy). Reforma podatkowa jest odsunięta na lepsze lata. Przyznajemy, że im bardziej się z nią zwleka, tem trudniej ją przeprowadzić. Ale, jeżeli chodzi o potrzebę reformy podatkowej, to nie chcę powoływać się na nasze stanowisko w tej sprawie, bo przecież jest ono podobno kierowane demagogją partyjną; my schlebiamy ludziom i obiecujemy im, że nie będą płacić podatków — ale pozwolę sobie powołać się na głos jednego z byłych ministrów rządów pomajowych, prezesa Izby Przemysłowo - Handlowej p. Czesława Klarnera. Mówi on w ten sposób: „Również i budżet państwa winien być zastosowany do należytych zdolności płatniczych obywateli, gdyż ciężary obecne w stosunku do zmniejszonego dochodu społecznego ponad wszelką miarę obciążają produkcję i wymianę w Polsce. Państwo, zabierając zbyt wielką część dochodu społecznego, uniemożliwiło ewolucję warsztatów pracy, podcięło zdolność konsumcyjną społeczeństwa i przyczyniło się w znacznym stopniu do obecnego stanu wegetacji. Reforma podatkowa należy do szeregu najcięższych zagadnień i racjonalizacji naszego życia, a bez jej przeprowadzenia nie może być mowy o trwałej poprawie sytuacji gospodarczej w Polsce".

Jest faktem, nie mówiąc już o innych argumentach, że kryzysu w rolnictwie nie da się, jak to p. minister skarbu podkreślił, usunąć bez równoczesnej podwyżki cen, ale i zmniejszenia kosztów produkcji. O ile chodzi o koszta produkcji rolnictwa, to bez rewizji ciężarów publicznych, spadających na rolnictwo, nie jest to możliwe do przeprowadzenia. I znowu przytoczę zdanie człowieka, z którym politycznie chyba nic nas nie łączy, przytoczę ustęp z artykułu p. Antoniego Wieniawskiego, zamieszczonego w piśmie konserwatywnem, rząd popierającem: „Zaprzątnięci codziennemi troskami tracimy z oczu fakt, że rosnące nieustannie zaległości podatkowe czynią przy obecnym spadku cen ziemi skarb państwa istotnym posiadaczem wielkiej części ziemi, de jure już tylko należącej do obecnych jej posiadaczy. Szybszemi krokami, niż nam się wydaje „zmierzamy do radykalnej zmiany ustroju społecznego wskutek nadmiernych ciężarów podatkowych".

Może ktoś powiedzieć, że to jest skarga sfer ziemiańskich, ale trzeba na te rzeczy patrzeć z ogólnego stanowiska, jeżeli chodzi o położenie rolnictwa dzisiaj, a także i rolnictwa wielkiego, to mam wrażenie, że słabem odszkodowaniem za dzisiejszy stan ziemiaństwa jest zwiększenie się ilości posłów i senatorów w B. B. w tej Izbie. (Oklaski na ławach Stronnictwa Narodowego).

(Dokończenie nastąpi).

Armja polska otrzyma paradne mundury.

Wzory dla piechoty i żandarmerji już gotowe.

Warszawa, 16. 12. Biuro historyczne M. S. Wojsk. opracowało nowe wzory mundurów paradnych dla oficerów, podoficerów i szeregowych Wojsk Polskich. Wzory mundurów dla żandarmerji i piechoty zostały już zatwierdzone i w krótkim czasie zostaną zaprowadzone przedewszystkiem w oddziałach, mających kontakt z reprezentacją, a więc w pierwszym rzędzie otrzymają nowe mundury oddziały zamkowe Prezydenta Rzplitej, co ma nastąpić w ciągu stycznia br., następnie zaś oddziały, które będą występowały w uroczystościach.

Mundur składać się będzie z nie

Mundur paradny piechoty składa się z rogatywki dość wysokiej z żółtym otokiem nad daszkiem, ze słońcem w otoku z orłem pośrodku. Rogatywka zaopatrzona będzie w kitę białą dla oficerów, a czerwoną dla szeregowych, oraz białą i czerwoną z brzegiem dla podoficerów. Następ- ułanki z żółtymi rabatami i żółtym kołnierzem. Ułanka koloru granatowego i takiego koloru spodnie z lampasem żółtym, podwójnym dla oficerów, a pojedyńczym dla podoficerów.

Mundur dla żandarmerji będzie się przedstawiał następująco: hełm (wzór z 1831 r. odpowiednio zmodyfikowany), na grzebieniu hełmu końska kita biała dla oficerów, a czerwona dla szeregowych, kurtka, czyli kolet, podobny do austrjackiego waffenroka, na kołnierzu sukno czerwone, na naramiennikach bujony i pas srebrny, barwa koletu i spodni jasnoniebiesko-szara (błękit jasny), spodnie barwy jasno-błękitno-szarej z lampasem czerwonym pojedyńczym dla podoficerów, a podwójnym dla oficerów, przez ramię na pasku srebrna ładownica.

Czytajcie Gazetę Bydgoską!

Kwestja Mszy św. popołudniu i wieczorem

(KAP) Zagraniczna prasa katolicka zaznaczając, że w kołach kościelnych, już od kilkudziesięciu lat dyskutuje się kwestję, czy jest rzeczą możliwą prosić Stolicę Apostolską o zezwolenie, by msza św. mogła być odprawiana również po południu albo wieczorem, dodaje, że problemem tym znów zajmowała się kurja rzymska. Ostatecznego wyniku dążenia te dotychczas nie osiągnęły.

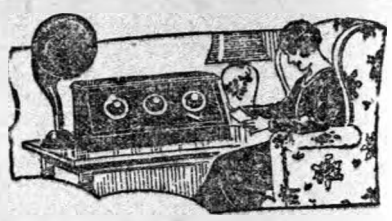

Programy radiofoniczne.

Sobota, 20 grudnia 1930 r.

Warszawa, 212,5 kc., 12 kW., 1 411,7 m.

11,40. Przegląd prasy krajowej P. A. T.
12,10—13,10. Muzyka z płyt gramofonowych.
15,00—15,20. Komunikat gospodarczy.
16,30—16,45. Muzyka z płyt gramofonowych.
17,45. Słuchowisko dla dzieci z Wilna.
18,15. Koncert dla dzieci.
18,45—19,10. Rozmaitości.
19,25—19,35. Płyty gramofonowe
19,55—20,00. Płyty gramofonowe.
21,20. Muzyka lekka.
22,00. Feljeton p. t. „Niemka, Francuzka, Polka".
22,15. Koncert kantora murzyńskiego Towje Hakohen La Rue (tenor).
23,00. Muzyka taneczna z hotelu „Polonja".

Poznań. 896 kc., 1,5 kW., 334,8 m.

7,15—8,00. Gazeta poranna R. P.
13,05—14,00. Koncert gramofonowy.
17,45—18,45. Słuchowisko dla dzieci z Wilna i koncert z Warszawy.
18,45—19,30. Koncert muzyki łotewskiej i polskiej.
19,30—20,30. Dodatek do gazety porannej R. P.
20,30—22,00. Koncert z Warszawy.
22,30—24,00. Muzyka taneczna z kawiarni „Polonja".

Katowice, 734 kc., 10 kW., 408,7 m.

12,10—13,10. Koncert z płyt gramofonowych.
16,10—16,45. Koncert z płyt gramofonowych.
18,15. Koncert dla dzieci z Warszawy.
20,30. Koncert Orłowa.
21,20. Muzyka lekka z Warszawy.
22,00—24,00. Feljeton, koncert i muzyka taneczna z Warszawy.

Hubert S. Banner.

CZERWONA KOBRA.

Autoryzowany przekład z angielskiego.

87) (Przedruk wzbroniony).

(Ciąg dalszy).

— Poco tyle gadania? — odparł wymijająco Holender. — Dlaczego nie idziesz do łóżka?

— Do łóżka — powtórzył bezmyślnie Piotr. — Powiedz mi, ja muszę wiedzieć — rzekł z naleganiem.

— Domyślałem się trochę — przyznał się Van den Lach.

— I nie ostrzegłeś mnie? — wybuchnął z wyrzutem Piotr.

Przyjaciel obrzucił go szczególnem spojrzeniem.

— Cobyś zrobił, gdybym cię ostrzegł? — zapytał.

Piotr zamyślił się chwilę.

— Prawdopodobnie powtórzyłbym mu to jako żart.

— Więc rozumiesz, co mną powodowało?

— Rozumiem. Swoją drogą mogłeś mi powiedzieć, gdyśmy tam jechali. Ale może obawiałeś się, że będę go chciał ostrzec?

— Może — potwierdził flegmatycznie Holender.

— Powiedz mi jedno; co cię naprowadziło na podejrzenie?

— Czy ty się dziś nie położysz?

— Nie, dopóki mi nie powiesz.

Van den Lach sklął ogół natrętnych angielskich głupców, poczem opowiedział, jak pewnego dnia przyszła do jego biura niepozorna starsza kobieta i zakomunikowała mu zdumiewającą wiadomość, że tajemniczą głową propagandy bolszewickiej na dalekim wschodzie jest ogólnie szanowany członek chandyjskiego towarzystwa, znany pod nazwiskiem Sergjusza Zaranowa.

— Naturalnie wyśmiałem ją — ciągnął Van den Lach. — ale ona radziła mi go śledzić, to się dowiem prawdy. Oprócz tego dowiedziałem się od niej jeszcze innych dziwnych rzeczy: że Zaranow, który udawał przyjaciela ojca Olgi, zabił go aby mu zabrać żonę, a później, kiedy mu się znudziła, i ją zamordował. Pomimo całego niedowierzania, posłuchałem rady mojej informatorki i rezultat okazał się taki, jak wiesz.

— Ale dlaczego, dlaczego — zaczął Piotr.

— Szantaż — odpowiedział lakonicznie na niedokończone pytanie Holender.

Piotr rzucił niedopalonego papierosa i zapalił drugiego.

— Nie rozumiem tylu rzeczy — rzekł z irytacją. — Dlaczego on udawał mojego przyjaciela, kiedy mnie tak nienawidził i pragnął usunąć ze swej drogi?

— Bał się — padła odpowiedź.

— Stracić mnie z oczu?

— Naturalnie, przecież tyś mu okropnie psuł szyki.

— Muszę mu przyznać, że próbował mnie zniechęcić do tej roboty.... Ale co za nadzwyczajny aktor! — wykrzyknął Piotr i nagle z piersi jego wydobyło się westchnienie, podobne do jęku. — Ta „niespodzianka" zabije Olgę!

Holender wstał z leżaka, przeciągając znużone członki.

— Powiedz jej, że musiał wyjechać na kilka dni — poradził. — W ten sposób zyskasz na czasie i obmyślisz, co jej powiedzieć.

— Ale ona teraz sama....

— Poproś panią Whayle, żeby ją wzięła do siebie. Chyba nie odmówi?

— Naturalnie, że nie. Doskonała myśl.

— Goed. A teraz piwa i spać.

. . . . . .

Na drugi dzień wieczorem Piotr siedział z Tomem Venables na swojej nędznej werandzie. Właśnie powrócił od Olgi, która przeniosła się do Nelly Whayle, gdzie przeżył przykrą chwilę. Dziewczyna przyjęła wiadomość o wyjeździe opiekuna z ogromnem niedowierzaniem i Piotr aby ją jako tako przekonać, musiał się uciec do cudów kłamstwa.

— Możemy powiedzieć — zauważył Tom — że twoja niebezpieczna robota dobiegła końca. Wobec tego przypominam ci o obietnicy powrotu do Anglji.

— Co? Mam zostawić Olgę samą po tem, co ją spotkało? Człowieku!

— Weź ją z sobą.

— Tom, tyś chyba zwarjował — odparł gniewnie Piotr. — Wiesz przecież, że ona oczekuje z dnia na dzień powrotu Zaranowa... I zresztą jakim sposobem zdołałbym utrzymać żonę z dwustu funtów rocznego dochodu?

— Przepraszam, Peter — rzekł przekornie Tom. — Sytuacja jest niemożliwie skomplikowana... Oho! Ktoś tu do ciebie idzie. Czy mam odejść?

Piotr spojrzał i zobaczył brnącego przez wysokie zielska Vawdrey'a.

— Nie — odparł. — Nie odchodź. To mój przyjaciel. Musisz go poznać.

Vawdrey zorjentował się momentalnie, że ma przed sobą świadka, wobec którego może mówić swobodnie.

— Przyszedłem pana ostrzec — rzekł bez wstępu. — Młody Alimin, syn Sejauna opowiada po wsi, że zabije człowieka, który zgubił mu ojca. Wiedząc, kogo ma na myśli, postanowiłem dać panu znać. Czy zna pan z widzenia tego chłopca?

Piotr skinął głową.

— Przyzwoity chłopak — odpowiedział. — Dziękuję panu. — Myślałem, że ten krwawy interes już się skończył, ale widzę, że się omyliłem... Czy pan wie, co się stało wczoraj wieczorem?

— Wiem — odparł z powagą Vawdrey. — Powiedział mi jeden z policjantów. Coprawda, zakazano im o tem mówić, ale, jak się zdaje, mnie uważają za wyjątek.. Powiedz mi pan, co pocznie ta biedna dziewczyna?

— Bóg jeden wie — westchnął ciężko Piotr.

— Ma pan rację — rzekł z właściwą sobie prostotą Vawdrey — Bóg wie i Bóg ją pocieszy... Czy już jej powiedziano?

— Myśli, że Zaranow wyjechał. Któżby miał odwagę powiedzieć jej, że jest w więzieniu?

Artur Vawdrey szarpnął z zakłopotaniem płową brodą.

— Więc pan nie wie wszystkiego — rzekł.

— Czego?

— Że Zaranow nie jest w więzieniu?

— Co?

— Uciekł dziś po południu.

— Niemożliwe.

Vawdrey potrząsnął głową i wstał.

(Ciąg dalszy nastąpi).

Klub Narodowy o zmianie regulaminu.

Przemówienia w Sejmie posłów prof. Winiarskiego i Wojciecha Trąmpczyńskiego.

Podczas dyskusji w sprawie zmiany regulaminu Sejmu, jak już pisaliśmy, przemawiali w imieniu Klubu Narodowego posłowie: **prof. B. Winiarski i Wojciech Trąmpczyński.**

Oto streszczenie przemówienia posła Winiarskiego.

Przedmówca, referent komisji, pos. Podoski (B. B.). mówił „nasz obóz", „nasz wniosek", tak, że nie było wiadomo, czy mówi jako referent komisji, czy jako przedstawiciel swego stronnictwa. Sądzę też, że komisja regulaminowa nie ma żadnego wodza. Dziwię się, że po dwóch latach praktyki w Sejmie pos Podoskiemu zdarzyło się takie pomieszanie stanowisk.

Regulamin powinien ułatwić parlamentowi funkcjonowanie, ale zgodnie z Konstytucją, nie zaś wbrew jej intencjom. Pamiętamy jeszcze dyskusję, jaka się toczyła dokoła regulaminu Dumy rosyjskiej, kiedy twierdzono, że co rząd jedną ręką dał w ustawach zasadniczych, drugą ręką odbiera w regulaminie.

Wnioski B. B. dzielę nieco inaczej, niż referent. Te, które jego zdaniem mają usprawnić pracę Izby, mają raczej na celu pośpiech i to pośpiech kosztem sprawności, wartości i dokładności sprawy. We wszystkich językach są przysłowia na ten temat, u nas się mówi „śpieszyć się powoli" i „co nagle, to po djable". Gdyby chodziło tylko o pośpiech, to największą przeszkodą byłaby np. dwuizbowość, trzy czytania ustaw. wogóle możnaby robić ustawy bez parlamentu, mocą dekretów Prezydenta.

B. B. sam wycofał ze swego wniosku dwa punkty, sprzeczne z Konstytucją, przez co sam przyznał, że zanadto się pośpieszył. Cała procedura sądowa, nawet sądy wojskowe mają na celu pewne zahamowanie toku sprawy. Panowie chcecie utrudnić dyskusję ogólną, czyniąc ją zależną od marszałka, a przecież taka dyskusja wpływa dodatnio; chcecie utrudnić odłożenie głosowania, a przecież to jest czasem rękojmią jedyną, że nie zakradną się do nowej ustawy sprzeczności wewnętrzne. Ale prócz tego niektóre wasze wnioski stoją w sprzeczności z zasadą pośpiechu, n. p., że przerwanie sesji przerywa skład komisji.

Druga grupa waszych wniosków narusza prawa opozycji sejmowej, zwłaszcza jej prawo kontroli nad rządem. Możnaby wprawdzie wymagać także od większości, żeby kontrolowała własny rząd, ale na to trzeba, żeby ona miała poczucie moralności i przyzwoitości. — (Głos na ławach B. B.: Byliśmy tego świadkami w poprzednich Sejmach), ale w każdym razie przynajmniej mniejszości panowie to prawo przyznajecie. Jednakże w takim razie trzeba jej dać możność wykonywania tego prawa, a więc przynajmniej zapewnić jej prawo publicznej dyskusji nad postępowaniem rządu, niech rząd przynajmniej przyjmie dyskusję i odpowie na zarzuty: to jest minimum gwarancji, które kraj posiada. Patrzeć rządowi na palce, to jest psi obowiązek posłów opozycji, a nie przywilej warcholski. (Głos na ławach B. B.: I warcholić). Na waszych ławach jest dużo byłych warchołów sejmowych. (Oklaski). Poseł powinien mieć takie samo prawo nietykalności, jak ambasador obcego państwa, jak sędzia. Panowie zaś chcecie podważyć stanowisko prawne posłów w utrudnieniach co do mandatu, we wniosku co do wydawania posłów bez wysłuchania opinji komisji regulaminowej. Takie ograniczenie zawiera wniosek, dotyczący niedopuszczalności wniosków poselskich i powiększenia liczby podpisów na wnioskach, interpelacjach i t. d. Referent twierdzi, że idzie tu o unikanie czczej demonstracji, a jednak np. wniosek B. B. o ustanowienie komisji dla zbadania zajść w Sejmie był właśnie taką demonstracją.

Dalej zdążają wnioski B. B do osłabienia odpowiedzialności Izby za swe czyny, do przerzucenia jej na osobę marszałka, który, jak już przykład pokazał, może zechce tą odpowiedzialnością dzielić się z głową państwa. Do tej kategorji wniosków należy np obostrzenie co do głosowania imiennego.

Do czwartej kategorji należą wreszcie wnioski, które są jakiemiś manewrami o celu narazie nam jeszcze niewiadomym, np. wniosek co do specjalnego traktowania stenogramu. Sprawa ta jest w Konstytucji jasno rozstrzygnięta, jeżeli teraz ma być inaczej, to za tem chyba kryje się coś, o czem się może później dowiemy. (Oklaski na ławach opozycji).

Zwalczany przez wszystkie ugrupowania niezależne projekt regulaminu broniony był przez pos Jana Piłsudskiego z B B.

W dyskusji szczegółowej zabrał głos poseł Wojciech Trąmpczyński:

P. Pużak (P. P. S.) powiedział że obecna dyskusja ma znaczenie tylko formalne, że mniejszość nie może sobie robić złudzeń, że przekona większość. Ja jestem trochę innego zdania. I ja nie mam iluzji, żeby większość pozwoliła się przekonać, ale przecież regulamin jest do pewnego stopnia wykładnią konstytucji, a, według naszego zdania, wykładnią niedopuszczalną. Chcemy stwierdzić nietylko przed historją, żeśmy protestowali przeciw pewnym przepisom, wedle naszego zdania niezgodnym z konstytucją, ale występujemy także dlatego, że sprawy te będą nieraz przedmiotem rozważań sądów, mianowicie o ile chodzi o art. 12 regul., to będzie on jednym z głównych przedmiotów przyszłego Trybunału Konstytucyjnego, a co do art. 33, to sprawy te będą zatrudniały sądy zwyczajne.

Poprawka do art. 12 reg. dotyczy interpelacji. Od r. 1926 Sejm trzeci musiał walczyć z uzurpacjami czy to rządu czy poszczególnych ministrów, mianowicie z nierespektowaniem prawa interpelacji. Rządy pomajowe na 90 proc. initerpelacyj nie odpowiedziały. W razie zamknięcia sesji rządy oświadczyły, że wszystkie interpelacje spadały „pod stół" Przypominam, że były w tem także interpelacje poważne, jak w sprawie „wesołych budżetów", na co Sejm nie dostał odpowiedzi i nigdy jej nie dostanie. Już wówczas Sejm i Senat uważały, że taki stan jest nie do zniesienia. Senat, w którym rząd miał dużo stronników, stwierdził jednomyślnie, że takie postępowanie rządu jest niedopuszczalne Sejm trzeci z tego powodu umieścił w art 12 przepis, że w razie zamknięcia sesji czas zamknięcia obrad dodaje się do terminu odpowiedzi na interpelację, a więc uczynił to w formie rozszerzającej prawo rządu. To już jest nadwyrężenie Konstytucji. Energicznie protestujemy, mając przytem nadzieję, że ta większość długo nie potrwa. (Wesołość na ławach B. B. Oklaski w reszcie Sejmu) W jaki sposób ta większość została utworzona? Nie ciągnijcie mnie panowie za język. Zresztą skreślenie cytowania art 33 Konstytucji w regulaminie będzie zupełnie bezprzedmiotowe, bo nigdy nie będzie taka interpelacja uznana przez przyszłe sejmy i przez Trybunał Konstytucyjny. A przynajmniej wnioskodawcy powinni powiedzieć, jaki cel mają w tem skreśleniu.

Ważniejsza jest poprawka do art. 33: Podaje się ustęp, że protokół i stenogram są wyłącznem stwierdzeniem przebiegu obrad Sejmu. Ma to być interpelacja art. 31 Konstytucji Czyż regulamin sejmowy ma prawo decydować o tem, co jest prawdą? Celem tego nowego pomysłu jest nowe skneblowanie prasy To tylko ma przejść do gazet czego większość i marszałek sobie życzą. Ale ta sztuka się nie uda, bo czyż znajdzie się tak naiwny sąd, który będzie uważał, że jest związany protokółem i stenogramem, jakkolwiek uważa, że podsądny napisał prawdę? Na mocy jakiego prawa panowie chcecie w ten sposób zmienić Konstytucję? Zobaczymy się jeszcze przed sądem. (Oklaski na prawicy).

Z pos. W. Trąmpczyńskim polemizował poseł Car, który powiedział m. in.: P Trąmpczyński mówi, że sprawa stenogramu będzie inaczej interpretowana przez sądy. Nie wiem, dlaczego p poseł aroguje sobie prawo przesądzania stanowiska sądu, ja chcę tę sprawę pozostawić uznaniu sądu Przecież regulamin jest naszą wewnętrzna sprawą, wiążącą tylko dla nas, a nie dla sądu (P. Trąmpczyński: To bardzo cenne przyznanie).

Poczem raz jeszcze zabrał głos poseł B. Winiarski:

Zgadzam się z oświadczeniem p Cara, że regulamin sejmowy nie może mieć znaczenia dla sądów. Mimo to rzeczy te muszą wywołać pewne zaniepokojenie. Nam chodzi o to, żeby wolne od ścigania były sprawozdania z posiedzeń Sejmu zgodne z prawdą, a nie zgodne ze stenogramem. Niepokoi nas, czy interpretacja nie pójdzie kiedyś w tym kierunku, że bezkarnie wolno prasie tylko przedrukowywać stenogram. W innych warunkach nie obawialibyśmy się tej zmiany regulaminu W Anglji nawet za niezgodne z prawdą sprawozdania nie można karać, jeżeli się nie dowiedzie złej wiary. (Głos: Złe obyczaje). Ponieważ nam daleko do tych „złych obyczajów", przeto obawy nasze są uzasadnione.

W art. 33 skreśla się ustęp co do trwania mandatu, zgodny zupełnie z Konstytucją. I to budzi nasze obawy. Gdyby tego ustępu wcale nie było w regulaminie, jak było przedtem, nicby nie szkodziło. Wstawienie tego ustępu do regulaminu również było w porządku i nie zmieniało istniejącego stanu rzeczy. Natomiast jeżeli największe stronnictwo chce teraz ten ustęp usunąć, to rzecz nabiera już innego znaczenia. Wprowadzenie tego ustępu swego czasu nie było prawdopodobnie bez racji. Jeżeli pewne przykre doświadczenia skłoniły do wprowadzenia tego ustępu, to znowu należy się obawiać interpretacji niewłaściwej. Poseł, legalnie wybrany, nie potrzebuje od nikogo zatwierdzenia. Ktoś na komisji mówił, że poseł wybrany na razie jest „idealnym" posłem, a realnym staje się dopiero od chwili ślubowania.

W Konstytucji (art. 20) jest powiedziane: „posłowie składają ślubowanie", — a więc posłowie a nie kandydaci na posłów. W art. 16 Konstytucji jest mowa o urlopach, które otrzymują urzędnicy z chwilą „otrzymania mandatu poselskiego" i dotychczasowa praktyka była też taka, dopiero teraz kilku posłów otrzymało owe urlopy dopiero z chwilą ślubowania. Także ordynacja wyborcza mówi o „posłach": poseł może podjąć list wierzytelny, „posłami" zostają i t. d. Najklasyczniejszy dowód art. 111 tej ordynacji, gdzie się mówi, że poseł staje się posłem z chwilą stwierdzenia jego wyboru przez komisję wyborczą — oczywiście pod pewnemi warunkami. Mówi ona też, że poseł traci mandat, gdy nie złoży ślubowania — więc widocznie mandat posiadał, jeżeli go może stracić.

Gdy w komisji regulaminowej zapytałem, czy poseł wybrany cieszy się przywilejem nietykalności, otrzymałem od kilku panów odpowiedź: Nie! I o to Wam chodzi.

Dr. Izydor Modelski,
pułkownik Szt. Gen. w s. s.

Ignacy Jan Paderewski.

W 70-tą rocznicę urodzin Wielkiego Syna Narodu.

II.

Paderewski przychodzi na świat w okresie najwyższych cierpień Narodu, największego ucisku moskiewskiego, ale zarazem i największej ofiary i samozaparcia się Narodu. Gwiazdą, która przyświeca przyjściu jego na świat, jest knut i Sybir, krzyże, mogiły i szubienice. W cierpieniu jednak nie zagasła wiara w jutro Polski

W tym momencie historycznym, we wsi Kuryłówce na Podolu, dnia 6 listopada 1860 roku, przychodzi na świat Ignacy Jan Paderewski, z matki z domu Nowickiej, córki zesłańca na Sybir. W tragicznych chwilach Narodu zrodzony, stał się nietylko Jego dumą i sławą, ale i tym, który zaważyć ma na jego losach i wyzwoleniu z pęt niewoli.

Nie po różach słało się życie Paderewskiego. Niemowlęciem obumiera go matka. Na własne zdany później siły i pracę poświęca się muzyce. A jakkolwiek nie wszyscy profesorowie Konserwatorjum Warszawskiego przeczuwali w nim późniejszy talent, a nawet odnosili się do niego bardzo krytycznie, Paderewski po studjach w Berlinie, a w roku 1884 w Wiedniu u sławnego Leszetyckiego który widzi w nim gwiazdę swojej szkoły, daje się poznać wkrótce jako pierwszorzędny pianista i kompozytor. Koncert w Wiedniu w roku 1887 zapewnia mu już wzięcie światowe, które stale rośnie, aż wreszcie ogarnia całą kulę ziemską.

W roku 1889 osiada na stałe w Szwajcarji w Riond Bosson. Pracuje bez wytchnienia twórczo i odtwórczo. Dom jego staje się ośrodkiem całej umysłowej i artystycznej elity świata, a niemniej i to głównie ośrodkiem myśli i troski politycznej i narodowej własnego Narodu i jego najwybitniejszych przedstawicieli. W tym roku poślubia Helenę z bar. Rosenów, kobietę niezwykłych zalet, która odtąd wiernie i oddanie współpracuje z nim, jako najlepszy przyjaciel i towarzysz.

Dorobek kompozytorski Paderewskiego po przez muzykę taneczną, liryczną i orkiestralną, po przez pieśni do słów Asnyka i Mickiewicza aż do opery „Manru" — olbrzymi. Każdy jego utwór witany jest z zachwytem i podziwem, podobnie jak i jego liczne koncerty, z któremi jeździ po całym świecie jako triumfator. A przecież ten człowiek miał jeszcze dosyć czasu, by, włożywszy całą treść duszy polskiej w muzykę, nie oderwać się od świata realnego i trosk Narodu.

Groza wojny bałkańskiej, obudzenie się nadziei polskich, że nadchodzi konczas walki zbrojnej o Polskę, koncachty polityczne zaborców o zdobycie duszy polskiej na wypadek starcia zbrojnego walki polityczne wśród stronnictw polskich o przyszłą orjentację, — wszystko to nie było obce Paderewskiemu, który w sytuacji orjentował się doskonale, a nawet jasnowidząco. Wielki artysta był nie mniejszym politykiem i dyplomatą i w tej dziedzinie miał zdać wkrótce egzamin.

Paderewski miał „orjentację", której w sztuce i w życiu oddawał całego siebie na usługi. Tą orjentacją była niepodległość i wiara w jej pełne odzyskanie.

Kiedy więc nad Europą zawisły ciężkie chmury niepokoju, chmury, zapowiadające nieuchronną burzę, kiedy na arenę życia zaczęli się wysuwać ludzie co się Narodowi na wodzów narzucać chcieli, a w szlachetnej może zresztą trosce o los Polski szukali dróg wyjścia dla Niej w porozumieniu z Jej wrogami, Paderewski, jako wielki mąż stanu, cisnął potężną błyskawicę, by nią rozświetlić ciemne zakamarki po których błądziła myśl polityczna polska.

Wierząc, że Polska powstać musi, i wierząc w to, co się innym nierealnem, a nawet obłędnem wydawało, że Polska będzie zjednoczona, a nie znowu podzielona, rzuca ostrzeżenie wyraźne i dobitne. Stawia własnym sumptem w roku 1910 w Krakowie w 500-ną rocznicę Grunwaldu pomnik, by ten mówił jasno i wyraźnie.

O ile zwolennicy walki z Rosją, oceniając ówczesną sytuację polityczną, dążyć chcieli etapami do zrealizowania niepodległości, rezygnując z powstania Polski zjednoczonej, Paderewski, stawiając pomnik dumy i sławy przodków, jako widomy znak wytycznej i wskazań historji, politycznie zamanifestował swoje credo, swoją wiarę i swoje postępowanie na jutro: front przeciwniemiecki. Polska zjednoczona, niepodległa i wielka!

I pomnik ten przemówił! Mówił przez niego nietylko Paderewski, ale cały Naród! Bo Paderewski, tkwiąc głęboko w tym Narodzie, w jego instynkcie narodowym, nie uznawał i nie wyznawał polityki niewiary, nie był zwolennikiem obozu słabości.

„Grunwald" Paderewskiego na wzburzonem i niepewnem morzu przedwojennych nastrojów widniał, jak latarnia morska, ostrzegająca płynące ku celom okręty. „Grunwald" Paderewskiego — to wskazanie drogi jutra Polski, do której dojść można tylko w walce z bronią w ręku — i to przeciw Niemcom.

Tymczasem o wywarcie wpływu na kierunek drogi, na którą wejść miała Polska, wiedząc, że wojna idąca będzie i musi być wojną o Nią, zabiegała Austrja. Zabiegały gorące czynniki radykalne, które nie chciały — a w rozumowaniu swojem znajdowały uzasadnienie — ominąć jedynej sposobności walki zbrojnej, wierząc znowu, że tylko pokonanie Rosji pozwoli odbudować chociażby część Ojczyzny, czy nawet zjednoczenie jej w większych obszarach pod dwoma już tylko wrogami. Nie wiedząc, czy się uda wygrać wszystko, przypuszczali że trzeba wygrać to, co się da I jakkolwiek skutki tej orjentacji były odmienne, aniżeli przewidywania jej twórców, i wysiłki legjonów polskich po stronie państw centralnych nie poszły na marne, to przecież jest i pozostanie faktem niezbitym, że bez zajęcia przez Naród Polski frontu antyniemieckiego powstanie Państwa Polskiego nie miałoby miejsca, a Polska nie brałaby udziału po stronie zwycięzców A to było momentem dla sprawy Polskiej decydującym.

(Ciąg dalszy nastąpi).

Kto wygrał na loterji?

(Bez gwarancji).

W 1-szym dniu ciągnienia 2-giej klasy padły następujące wygrane:

50.000 zł. na nr. 132755.

20.000 zł. na nr. 54911.

10.000 zł. na nr. 28965.

Po **5.000 zł.** na nr. nr. 68510 79452.

Po **2.000 zł.** na nr. nr. 33464 157938.

Po **1.000 zł.** na nr. nr. 53305 96066 104543 1047782.

Po **500 zł.** na nr. nr. 12641 92680 101036 166698 174279 176057.

Po **400 zł** na nr. nr. 1184 1911 4900 44418 45858 53516 63264 87020 91248 135017 135875 156652 157890 178927 181364 188914 191633 203126.

Po **300 zł.** na nr. nr. 2272 13865 16880 18465 27536 49426 57018 62591 68515 72956 86806 95068 105445 108325 112894 124504 126512 132495 155231 156195 161091 167371 168346 173784 176178 183068 187370 188525 188914 205792 209790.

Po **200 zł.** nr. nr.: 663 2792 3132 6953 7887 10199 14058 17101 21329 21618 22122 23327 26104 28476 31945 32262 32333 32291 35149 36211 38254 42648 42738 44164 44207 45418 47000 51910 57005 57972 59002 62479 62692 66220 67507 68155 73067 75184 76543 77142 79205 80159 80255 83864 88130 91361 92090 93742 94673 97065 97386 97601 97771 106351 106351 106909 106992 108845 111662 113259 118100 120018 124016 125088 126907 128248 131052 132523 133097 135669 136087 137221 138188 142040 142367 143657 143984 145113 145723 151291 152786 154535 158161 158645 164114 167113 167161 171584 173611 174291 176819 177156 181706 185046 186318 191299 192064 192998 195831 197791 202687 207772.

Po 150 zł. wygrały numery następujące:

27 135 210 80 308 67 472 508 41 811 35 910 16 37 48 1058 341 434 79 502 740 95 876 988 **2**119 228 40 302 57 734 39 67 68 823 80 955 **3**008 20 24 64 122 68 387 402 68 600 706 20 819 46 47 64 994 **4**022 211 49 92 384 421 511 23 632 725 **5**003 34 43 104 30 61 84 244 535 97 759 94 923 **6**036 67 89 139 260 88 381 90 556 94 783 893 **7**030 111 208 43 89 339 58 92 414 36 97 503 15 620 24 32 42 706 43 811 **8**036 92 120 364 79 88 409 32 53 61 509 673 742 64 842 83 937 9158 70 274 79 308 11 552 622 32 837 **10**001 167 206 84 380 418 37 61 500 9 642 769 79 913 48 **11**13 373 83 85 548 782 856 917 39 67 **12**101 54 267 607 18 50 70 799 813 998 **13**233 317 59 91 594 612 30 846 954 **14**086 125 242 87 459 562 616 932 70 82 **15**029 294 97 501 13 31 765 824 37 45 52 923 **16**103 256 363 464 585 99 615 56 75 781 827 47 900 3 **17**116 96 489 574 79 81 633 849 69 974 **18**006 185 233 51 395 453 571 709 41 80 838 43 96 **19**009 74 102 34 490 512 84 616 82 731 47 50 838 43 96 **20**054 73 127 98 204 31 55 90 95 380 88 536 638 62 746 76 896 987 **21**071 73 100 18 200 24 320 695 821 60 **22**239 63 316 46 95 467 507 59 736 800 76 97 925 **23**107 47 60 65 259 388 448 49 77 543 862 977 78 **24**049 157 321 44 408 34 43 514 16 702 26 57 865 81 907 29.

25102 236 50 312 25 417 576 97 634 53 74 866 998 **26**016 158 263 71 347 64 91 411 549 638 71 759 95 96 806 43 73 943 **27**008 58 211 321 27 432 617 714 33 43 77 805 947 **28**122 228 77 99 363 403 9 51 89 557 839 47 74 950 **29**004 5 64 74 149 264 443 569 686 720 42 831 52 61 915 69 **30**028 49 101 14 61 310 24 548 828 44 **31**004 62 79 121 69 82 250 98 240 40 796 996 **32**240 424 44 507 12 87 619 34 65 771 803 27 927 79 **33**057 431 527 71 76 93 733 81 807 67 962 **34**000 41 57 68 79 94 122 24 46 326 56 75 92 97 420 55 525 41 629 737 904 97 **35**010 21 35 110 75 98 295 300 534 665 98 715 29 42 889 961 **36**166 97 313 432 594 629 758 845 957 68 **37**170 288 308 492 99 501 28 752 920 **38**026 188 233 66 314 15 540 600 88 96 720 823 72 918 **39**024 38 139 69 96 294 438 52 686 834 908 **40**061 133 255 69 77 364 88 465 82 523 655 90 91 95 706 856 57 85 86 96 374 **41**070 74 93 246 398 518 631 40 781 95 866 955 **42**086 154 98 295 381 436 689 740 864 73 890 **43**033 45 75 97 99 127 45 245 303 49 564 659 793 813 58 74 89 900 **44**115 253 55 56 459 89 526 87 614 751 804 97 950 **45**165 204 319 506 48 52 716 52 79 830 50 915 29 94 **46**042 136 90 221 62 361 544 734 834 52 63 65 902 52 **47**262 305 22 67 87 434 523 93 655 59 726 50 812 53 901 44 **48**157 60 213 27 81 332 83 410 20 500 2 14 601 912 84 **49**080 158 222 35 41 58 62 543 651 73 603 69 82 86.

50045 61 259 330 71 450 569 839 975 95 **51**191 268 91 397 577 674 735 43 45 863 **52**281 309 445 72 545 821 28 39 88 719 835 60 911 35 **53**029 148 53 65 264 73 387 426 74 512 72 603 70 752 73 904 36 53 **54**108 30 55 262 442 537 602 12 791 814 921 **55**004 36 166 272 356 63 94 403 567 656 57 715 52 814 23 26 37 76 80 953 57 **56**137 93 210 434 530 748 959 **57**110 31 54 206 308 58 443 52 81 507 47 61 695 709 804 23 43 **58**060 220 61 332 33 518 21 28 33 64 717 46 802 25 26 62 908 70 91 **59**017 30 51 80 137 84 280 316 25 46 526 75 76 606 58 94 91 820 **60**188 312 85 614 25 707 998 **61**347 56 403 516 81 608 897 953 67 **62**210 12 69 93 476 505 909 64 **63**140 95 231 38 313 693 98 924 42 **64**033 111 18 331 94 582 96 603 705 867 95 967 80 83 92 **65**033 80 120 307 60 83 509 50 623 57 758 819 33 39 916 **66**087 104 67 78 277 365 401 8 92 626 28 66 89 718 83 830 39 961 **67**030 139 60 84 231 452 71 92 659 74 797 850 **68**029 45 95 112 18 205 44 64 320 67 437 50 517 23 678 766 78 904 15 23 53 84 **69**051 99 125 290 99 300 47 55 567 718 24 **70**054 195 325 71 443 78 544 716 32 41 84 904 30 68 **71**075 84 95 438 713 77 78 880 919 **72**075 96 391 455 95 97 569 670 **73**027 164 231 306 27 74 402 52 80 542 74 620 867 978 91 **74**096 316 71 422 53 585 689 745 857 955 64 85.

75141 71 268 339 426 63 75 78 90 528 653 85 736 803 12 82 943 49 **76**059 116 51 71 385 424 523 41 65 639 44 90 844 950 **77**045 97 229 69 86 357 60 78 88 453 70 94 528 60 755 939 42 **78**051 92 198 382 495 676 708 835 46 48 925 37 **79**041 107 89 371 78 428 77 972 **80**030 34 97 215 16 81 95 405 7 91813 17 66 913 96 **81**049 114 27 62 80 227 308 71 401 7 92 560 653 97 708 52 826 53 62 **82**062 90 152 84 241 310 47 465 510 73 747 883 975 81 **83**021 51 124 85 289 307 85 94 455 68 540 624 38 851 917 19 29 33 **84**010 62 69 144 234 39 69 96 363 627 53 83 87 800 5 8 98 86.910 **85**046 136 234 76 340 418 91 503 608 720 27 83 89 866 84 916 **86**037 84 225 469 96 523 644 74 844 52 53 71 814 **87**022 26 57 62 199 239 91 331 564 611 26 710 21 806 13 48 **88**109 297 378 517 21 676 784 845 944 **89**121 55 258 480 90 524 49 606 734 **90**104 30 38 246 497 569 704 5 64 867 998 **91**015 202 27 29 329 486 636 780 994 **92**116 69 91 210 37 300 475 90 98 535 708 49 62 78 959 65 **93**115 73 323 89 407 565 617 42 76 95 823 66 69 995 **94**008 56 365 432 60 728 35 68 805 38 935 57 77 **95**055 67 168 207 61 472 505 610 834 951 **96**290 344 97 412 630 97 759 97 987 **97**080 146 36 309 21 57 415 684 994 **98**003 17 147 204 74 342 453 90 634 67 743 60 814 70 93 **99**047 242 365 400 72 508 27 37 67 73 613 97 752 821 901 9 31 38.

100019 37 38 240 49 330 476 546 94 97 871 966 **101**083 172 201 37 45 518 45 80 753 813 68 923 **102**001 146 210 13 45 308 10 58 439 572 865 77 909 19 74 80 **103**014 33 45 84 217 38 72 78 84 455 511 642 51 **104**124 96 200 72 74 468 589 639 51 72 810 18 92 95 941 76 78 **105**005 18 142 56 67 232 378 401 22 54 588 649 806 66 **106**100 10 82 235 339 52 84 435 65 67 725 58 63 95 **107**006 8 58 80 95 117 95 443 55 569 738 80 975 **108**005 84 284 395 440 42 50 62 503 39 602 31 712 38 930 46 87 **109**011 30 31 168 77 406 44 616 63 76 80 757 91 813 15 27 66 **110**023 166 202 50 60 349 73 90 92 406 87 90 571 772 849 **111**177 335 412 37 53 55 92 95 581 614 68 742 841 90 **112**065 159 207 21 79 305 569 92 94 635 82 705 9 81 810 47 89 916 **113**057 112 34 521 32 46 733 58 60 921 65 85 **114**066 69 112 55 303 24 420 504 91 96 606 69 71 829 87 919 98 **115**165 93 231 316 50 79 93 474 508 72 658 72 717 805 82 950 82 89 **116**022 23 96 182 209 382 409 40 42 58 504 786 974 **117**022 29 112 47 221 327 500 793 887 900 60 64 **118**209 373 557 75 780 98 820 940 **119**062 100 417 535 609 770 84 90 **120**085 130 209 45 53 93 95 340 92 406 12 19 626 857 96 **121**063 152 55 96 216 369 430 516 76 94 678 793 861 912 39 **122**047 54 99 156 324 495 529 67 91 608 53 82 702 12 25 849 86 973 **123**102 56 260 396 482 529 604 55 829 50 955 86 **124**078 193 231 40 367 409 89 673 751 803 14 22 962.

125073 140 59 305 24 493 573 80 920 30 76 89 **126**044 286 405 11 30 82 685 721 26 77 856 904 35 **127**000 42 69 109 97 356 88 563 82 99 307 856 973 **128**123 43 65 93 275 88 551 719 83 859 98 917 **129**105 20 72 312 90 449 677 796 838 962 **130**032 36 50 186 206 47 36 397 416 79 535 47 57 66 83 96 632 874 82 87 **131**007 244 77 375 94 95 425 591 776 814 85 **132**091 111 28 29 358 521 55 65 728 **133**019 26 178 293 322 33 404 64 542 753 59 84 835 66 87 95 946 93 **134**606 55 776 908 **135**094 426 717 800 78 906 **136**016 89 122 213 345 74 416 69 75 564 786 87 898 949 71 **137**011 90 237 90 433 35 657 750 52 69 914 72 95 **138**011 17 111 13 41 201 388 420 89 90 600 65 94 915 97 **139**020 63 219 304 40 479 86 540 85 909 18 **140**105 378 439 79 91 526 57 769 938 **141**000 47 91 116 410 51 943 **142**099 307 51 89 547 **143**199 329 72 434 45 61 582 608 21 705 16 38 65 844 901 54 **144**114 27 55 225 38 89 326 67 83 414 55 548 62 782 929 842 87 **145**136 236 87 94 437 512 734 73 78 836 950 99 **146**038 183 221 55 349 70 541 76 95 621 90 986 92 **147**029 43 60 232 350 67 91 95 423 519 60 716 879 910 23 95 98 **148**011 23 54 104 213 305 488 90 566 82 92 620 94 98 740 95 807 907 8 61 83 **149**195 248 434 505 650 712 77 839 994.

150006 141 253 95 374 79 434 47 710 80 821 24 903 **151**257 407 42 504 52 63 609 44 715 43 78 89 96 867 73 947 **152**004 41 86 228 46 76 357 495 510 47 602 716 851 85 969 72 **153**029 167 376 462 70 77 552 700 56 832 94 962 94 **154**118 42 294 309 27 93 728 839 976 **155**017 113 34 221 307 18 94 521 687 95 898 982 86 **156**159 242 45 341 473 606 12 75 753 819 99 902 63 **157**129 232 38 60 306 22 64 67 71 78 420 64 822 93 99 927 67 91 **158**002 45 301 63 434 546 83 734 811 40 903 11 48 58 **159**024 127 241 64 452 77 504 615 704 7 15 93 845 77 91 953 **160**074 192 243 510 99 827 61 902 28 36 43 **161**211 21 308 22 93 515 40 45 66 643 701 67 835 924 **162**047 58 59 101 32 321 86 444 563 99 641 739 46 80 926 **163**102 30 47 277 332 424 503 18 673 893 94 96 947 74 **164**117 493 571 91 626 767 931 38 66 **165**068 87 126 30 258 368 409 17 65 514 836 72 84 981 **166**020 25 63 71 160 216 350 56 96 406 11 564 622 87 817 966 **167**076 82 159 225 327 481 84 515 32 42 600 22 23 54 718 803 1 55 924 36 **168**057 77 164 319 36 430 502 80 649 797 918 62 **169**046 106 70 325 404 36 72 520 643 63 864 945 76 **170**023 40 54 117 48 220 72 356 59 71 94 466 513 44 79 90 621 56 84 968 **171**026 137 212 350 627 30 92 717 836 41 60 944 62 **172**093 252 300 11 400 22 46 87 640 57 749 66 850 985 **173**003 52 77 330 529 36 64 70 95 622 766 864 65 84 938 39 90 **174**77 98 250 359 627 85 87 764 80 857.

175048 137 94 208 419 551 58 654 55 81 766 849 **176**060 112 74 87 300 10 421 517 34 616 29 53 743 **177**049 94 144 80 88 99 219 48 509 48 610 25 38 762 73 879 901 29 72 **178**181 327 70 81 513 68 73 652 60 83 771 877 92 **179**008 221 348 461 63 75 990 **180**130 31 35 237 70 302 22 464 68 688 727 44 878 955 78 **181**001 135 202 79 323 529 40 46 617 60 69 776 98 866 953 **182**108 31 292 453 616 37 81 767 94 879 994 **183**036 117 36 205 9 23 73 450 535 635 63 788 93 834 78 903 88 **184**041 215 328 47 65 81 97 557 610 719 842 945 **185**109 242 416 72 575 618 53 751 52 836 47 83 94 985 **186**099 119 31 35 318 19 20 47 425 506 9 59 624 911 39 97 **187**340 519 37 45 59 621 835 37 81 938 97 **188**008 84 146 72 200 55 390 419 82 511 17 72 98 **189**033 48 151 67 206 14 316 37 612 962 85 **190**205 38 66 414 562 330 708 36 98 813 918 **191**012 167 250 358 412 666 724 55 842 49 **192**080 180 206 318 44 538 601 37 45 84 798 915 75 **193**036 96 118 66 75 77 330 62 402 71 543 778 803 926 **194**102 67 257 71 433 91 94 505 26 65 616 64 571 844 81 902 27 **195**607 148 66 278 83 314 47 530 617 73 780 95 872 87 97 **196**013 107 88 213 386 465 72 570 604 831 71 931 **197**013 390 473 98 586 706 17 31 82 892 961 75 **198**103 9 233 48 318 78 81 466 77 502 73 91 637 803 **199**098 130 88 209 321 725 78 968 85.

200053 111 277 92 93 415 96 97 698 910 59 83 **201**003 53 66 252 391 592 633 809 86 920 34 **202**016 51 60 73 160 318 55 548 59 602 700 857 971 74 **203**023 26 181 211 78 312 522 98 797 8772 904 25 **204**030 50 139 99241 424 533 652 705 71 **205**012 74 89 212 79 305 482 793 905 11 **206**065 271 309 558 665 68 83 701 98 827 923 42 **207**016 169 494 507 80 637 66 84 752 862 961 **208**044 344 470 829 908 57 **209**091 94 98 111 241 307 46 49 65 86 87 413 570 667 68 85 797 824.

czekolada z owocami egzotycznemi
PLUTOS
EGZOTYCZNA

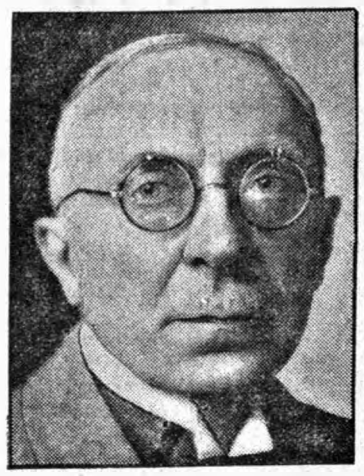

Kandydaci na prezydenta Gdańska.
Dr. Ziehm, wysuwany jako kandydat nacjonalistów niemieckich, na stanowisko prezydenta Senatu Gdańskiego, i dr. Sahm, który przez 10 lat piastował ten urząd, a obecnie stracił zaufanie hakaty gdańskiej.

Poseł niemiecki w Warszawie Rauscher zmarł.

Berlin, 18. 12. (Tel. wł.). Długoletni poseł Rzeszy w Warszawie, Ulrich Rauscher zmarł dziś w nocy w St Blasien gdzie przebywał na kuracji. Zmarły liczył dopiero 46 lat.

Ulrich Rauscher był posłem w Warszawie od maja 1922 roku. Poprzednio w charakterze radcy ministerjalnego zreorganizował wydział prasowy przy rządzie Rzeszy, stwarzając dziś istniejący oddział prasowy.

Przed około czteroma tygodniami Rauscher zachorował z symptomami zapalenia gardła, połączonego z gorączką. Mniejwięcej 10 dni temu Rauscher przyjechał z Warszawy do Berlina, konsultując u kilku znanych lekarzy, którzy po przeprowadzeniu zdjęć roentgenowskich po trzech dniach wysłali go do sanatorjum w St. Blasien, dokąd poseł Rauscher udał się w towarzystwie żony. Ponieważ choremu lekarze zabronili mówić, zalecili żonie odjazd do Warszawy, choremu natomiast porozumiewanie się z personelem sanatorjum za pomocą pisania. Dzienniki nacjonalistyczne określały chorobę Rauschera jako dyplomatyczną.

Przedwczoraj zawezwano małżonkę Rauschera telegraficznie z Warszawy, ponieważ stan chorego bardzo się pogorszył. Stwierdzono, że cierpi on na gruźlicę gardła i płuc, która robi katastrofalne postępy, przyczem serce słabnie. Dziś rano około godz. 5 zmarł Rauscher w obecności swej żony, nie zdając sobie do ostatniej chwili sprawy ze swego stanu. Jeszcze na godzinę przed śmiercią zażądał papierosa.

Bibljoteka w Louvain.
Piękny gmach bibljoteki Uniwersyteckiej w Louvain, zniszczony w roku 1914 w barbarzyński sposób przez Niemców, odbudował architekt amerykański, Whitney Warren (na prawo w rogu). Na fotografji mamy ogólny widok bibljoteki po dokonaniu odbudowy

Proces beatyfikacyjny lekarza

(KAP) Według doniesienia z Neapolu, kardynał Ascalesi w związku z rozpoczęciem procesu beatyfikacyjnego słynnego chirurga katolickiego Józefa Moscati, profesora uniwersytetu w Neapolu dokonał oficjalnego aktu identyfikacji śmiertelnych szczątków tego uczonego. Profesor Moscati, który zmarł przed trzema laty, już za życia miał opinję świętego. Na polu naukowem uchodził za autorytet. Przy akcie identyfikacji obecnych było wielu dostojników kościelnych i więcej niż 400 lekarzy.

KALENDARZYK.

Piątek, 19 grudnia. † S. dz. Darjusza i Nemezjusza M m.
Sobota, 20 grudnia. † S. dz. Teofila.
Wschód słońca g. 7.41 Zachód słońca g. 15,26

Dyżur nocny aptek:
od dnia 15. 12. do dnia 21. 12. br.
Apteka Centralna, Gdańska 19 Tel. 994
Apteka pod Lwem, Okole-Grunwaldzka 106 Telefon 191.

Wypożyczalnia książek i nut przy księgarni i składzie nut J. Idzikowskiego, ul. Gdańska 16—17. Ostatnie nowości. n. 3233

Włamanie do kiosku.

Łup złodziejom odebrano.

Dnia 17 bm. o godz. 4.30 skradli dotychczas nieznani sprawcy zapomocą oderwania deski od kiosku Dudzińskiego przy ul. Bernardyńskiej większą ilość cygar, papierosów, tytoniu, czekolady itp. wartości 250 zł. Sprawcy zostali jednakowoż przez policję zauważeni i nie chcąc się dostać w ich ręce, porzucili worek z zawartością, który wręczono poszkodowanemu.

Adwentowe wykłady religijne.

Wykłady religijne, organizowane przez Ligę Katolicką parafji św. Trójcy, cieszą się niesłabnącem powodzeniem. Na wieczór ubiegłej środy dnia 10 b. m. składał się referat ks. Hoffmanna, zestawiający błędne wierzenia badaczy Pisma św. co do rzeczy ostatecznych: śmierci, sądu piekła i nieba z nauką katolicką. Mówca wykazał bezpodstawność zapatrywań (błędnowierczych); mianowicie udowodnił, że stoją w sprzeczności z nauką objawioną. Mylna nauka sekciarstwa pragnie jedynie usunąć myśl o odpowiedzialności przed Majestatem Bożym.

Drugi referat, wygłoszony przez ks. Kwiatkowskiego, utwierdził słuchaczy w przekonaniu o Bóstwie Chrystusowem. Referent dostarczył niezliczony szereg cytatów z Pisma św., świadczących najwyraźniej o Boskim posłannictwie, Zbawiciela świata. Przytoczone zdania oskarżają badaczy samych niemiłosiernie o grubą nieznajomość Pisma św., które rzekomo badają. To też słusznie doczekali się miana krętaczy Pisma św.

W końcu odczytał ks. Dąbrowski rozdział VIII Dziej. Ap., służąc audytorjum cennemi objaśnieniami.

Reasumując wytyczne myśli przedmówców, podkreślił ks. prob. Skonieczny konieczność dobrej woli u wszystkich szukających prawdy. Gdzie panuje wola przewrotna, tam nie będzie mowy o bezstronnym zrozumieniu i uznaniu prawd, zawartych w Piśmie św.

Pieśnią „My chcemy Boga" zakończono drugi wieczór wykładów adwentowych. Oby myśli podczas niego poruszone posłużyły na większą chwałę Bożą i na pożytek duchowy ludziom dobrej woli.

— **Z Teatru Miejskiego.** Dziś, piątek, o godz. 7 przedstawienie dla szkół tragedja W. Szekspira „Juljusz Cezar" — We wtorek „Juljusz Cezar" — tragedja.

— **Premjera nowej operetki.** W sobotę ujrzy światło rampy operetka powszechnie grana i lubiana p. t. „Palestrant" (Der Bettelstudent). Akcja sztuki rozgrywa się w Polsce za czasów króla Leszczyńskiego. Udział biorą pp.: Kaupe, Morozowiczowa, Wańska, Andrzejewski, Cybulski, Dowmunt, Granowski, Koczyrkiewicz, Klejer, Stefan Korab-Laskowski, Pluciński, Żuczkowski. Reżyseruje: Józef Andrzejewski. Ostatnie próby generalne z orkiestry pod batutą kapelmistrza Leona Turkiewicza. — W niedzielę „Palestrant" po raz drugi.

— **Popołudniówka niedzielna (bajka).** W niedzielę o godz. 16 po cenach najniższych wesoła bajka „O królewiczu Dobrotce i o Marysi Sierotce". Świetne wykonanie artystyczne jest gwarancją, że nawet starsi szczerze się uśmieją. Muzyka Lecha Bursy.

— **Trzeci wykład o Pomorzu.** Dziś, w piątek o godz. 8 wieczorem w auli Gimnazjum Humanistycznego przy ul. Grodzkiej, odbędzie się trzeci z kolei wykład z cyklu wykładów o Pomorzu, organizowanych przez Polskie Tow. Krajoznawcze — Touring Klub. Prelegentem będzie prof. Włodzimierz Kulmatycki, kierownik naukowej pracowni rybackiej w naszym Państwowym Instytucie Naukowym, który położył w dziedzinie rybactwa na Pomorzu poważne zasługi, stawiając ten dział gospodarki narodowej na poważnym poziomie. Tytuł wykładu „Rybactwo na Pomorzu", więc treścią będzie niewątpliwie przedstawienie całokształtu zagadnienia rybackiego w tej najważniejszej dzielnicy polskiej. Wykład będzie ilustrowany licznemi obrazami świetlnemi, obrazującemi stan naszej gospodarki rybnej i życie ważniejszych gatunków ryb. Wstęp dla członków P. T. K. i młodzieży szkolnej — 20 gr, dla niecz łonków — 50 gr.

— **U handlowców.** W środę ubiegłą odbyło się w sali hotelu Lengninga zebranie plenarne Zw. Pracowników Kupieckich pod przewodnictwem prezesa p. Goździewicza. Wśród spraw, umieszczonych na porządku obrad, najżywszą dyskusję wywołała sprawa zatrudniania zarówno w wielu przedsiębiorstwach, jak szczególnie w instytucjach państwowych — kobiet zamężnych, których mężowie zajmują dobrze płatne stanowiska, urzędy itd. To przyczynia się do poważnego wzrostu bezrobocia w szeregach pracowników posiadających często na swoich barkach ciężkie obowiązki rodzinne. Związek Pracowników Kupieckich już kilkakrotnie i energicznie w tej sprawie interwenjował, odbywały się nawet posiedzenia specjalne, zwoływane do Magistratu. Na posiedzeniach tych padały najsolenniejsze przyrzeczenia ze strony naczelników urzędów — ale stan rzeczy pozostał dawny. Po dyskusji w tej kwestji zarząd przyobiecał znowu rozpocząć energiczną interwencję — daj Boże, aby skuteczniejszą, niż dotychczas. Roztaleniu sfer pracowniczych nie można się wcale dziwić, bowiem bardzo wielu ludzi dzielnych z pełnemi kwalifikacjami, o obarczonych rodziną musi cierpieć nędzę, będąc bez pracy gdy żony ludzi dobrze sytuowanych nie mające należytych kwalifikacyj, zajmują im miejsca, używając zarobionych pieniędzy — jak mówiono na środowem zebraniu — na pończoszki lub perfumy. W dzisiejszych ciężkich czasach, gdy rzesza bezrobotnych z tygodnia na tydzień wzrasta gdy zamyka się coraz to nowe przedsiębiorstwa, przez co tracą zajęcie nowe szeregi pracowników, urzędy powinny zrewidować gruntownie swoją personalną politykę urzędniczą, bo wywołuje ona coraz gwałtowniejszy ferment. Omawiano także sprawę gwiazdki handlowców, która odbędzie się w nadchodzącą niedzielę w sali Lengninga, a następnie zaproszony przez zarząd red. Fiedler wygłosił dłuższy referat o naszym stosunku do morza i o potrzebie nastawienia myśli całego narodu frontem ku zachodowi. Referatu wysłuchano z żywem i niesłabnącem do końca zainteresowaniem a po krótkiej dyskusji postanowiono urządzić doraźną zbiórkę na budowę polskiej floty handlowej oraz uchwalono w lecie przyszłego roku urządzić wycieczkę kilkudniową nad morze.

Zniżki kar za zwłokę.

Magistrat — Wydział Podatkowy — zwraca uwagę na obwieszczenie, jakie ukaże się w najbliższym numerze Orędownika Urzędowego miasta Bydgoszczy w sprawie zniżenia kar za zwłokę do wysokości 0.5% miesięcznie, liczac od ustawowego terminu płatności, od wszelkich wpłat uskutecznionych w okresie od 1 do 31 grudnia 1930 r. na rzecz gminy miasta Bydgoszczy na poczet zaległych podatków i opłat komunalnych, wymierzonych przez Magistrat.

Ulga ta obejmuje: 1. Podatek od psów, 2. podatek od zbytku mieszkaniowego, 3. podatek od posiadania przedmiotów zbytku, 4. podatek hotelowy, 5. podatek od widowisk i zabaw, 6. podatek od spadków i darowizn, 7. opłatę od aktów o przeniesienie własności i nieruchomości 8. opłatę za używanie dróg i ulic, 9. dodatek komunalny do państw. podatku dochodowego 10. dodatek komunalny do państw. podatku od nieruchomości, 11. dodatek komunalny do państw. podatku gruntowego.

Po upływie wyżej wymienionego czasokresu, t. j. od dnia 1 stycznia 1931 roku pobierać będzie Magistrat miasta Bydgoszczy od wpływ uskutecznionych na poczet wymienionych zaległości kary za zwłokę w wysokości 2% miesięcznie.

Zagadki i szarady.

Za trafne rozwiązanie szarad świątecznych wyznacza Redakcja 5 nagród

Krzyżówka świąteczna.

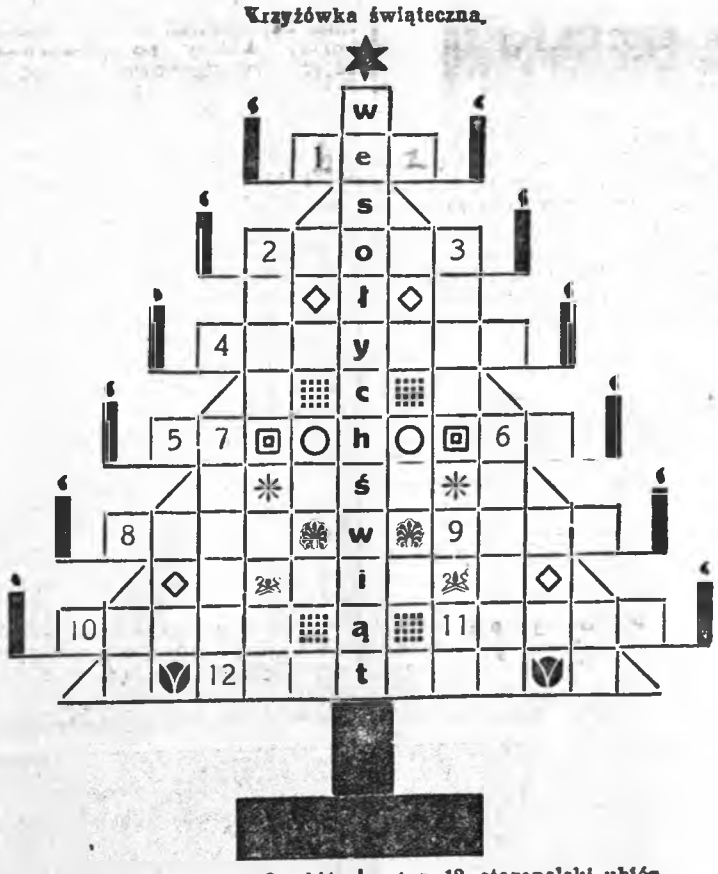

Poziome: 1. krzew pachnący, 2. zbiór osób, 4. starodawne imię męskie 5. część wozu, 6. tuz, 8. nieodstępny towarzysz (wspak), 9. śledź, 10 religja, 11. wznieca pożar, 12. staropolski ubiór.

Pionowe: 2. rodzaj lancy, 3. duchowny, 6. miara papieru, 7. drzewo świąteczne.

Kwadracik.

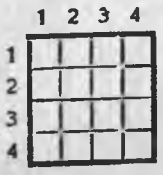

-- płyn
- inaczej gryzoń
-- figura w kartach
-- imię męskie

Uzupełnianka.

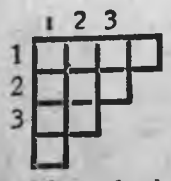

re — da — gi — na
da — ra — ze — da
re — na

W każdy kwadracik należy wstawić jedną z powyższych sylab, tak aby poziomo i pionowo powstały równe wyrazy. 1. Muzyka wieczorna, 2. królowa w języku martwym, 3. powieść Zoli.

Rozwiązanie z Nr. 288.

Uzupełnianka: stangret, estetyka, postulat, podstoli, artystka, dentysta, przyrost.

Wizytówka: Zbyszko Sanon (artysta polski).

Kwadracik: arka, raut, kura atak.

Łamigłówka: Na pochyle drzewo kozy skoczą.

Rozwiązania należy przesyłać do redakcji „Gazety Bydgoskiej" ulica Marszałka Focha 39, z dopiskiem „Zagadki" na kopercie.

Skrzynka do listów.

Wszystkim zwolenniczkom i zwolennikom zadań umysłowych życzy jak najweselszych Świąt Bożego Narodzenia.

Redakcja.

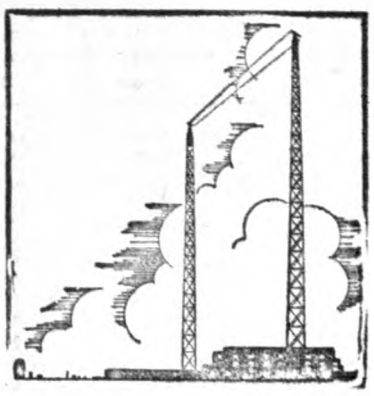

Najpotężniejsza radjostacja świata

została zbudowana pod Warszawą przez Zakłady

MARCONI

Czy może być lepsze świadectwo dla stwierdzenia jakości radjosprzętu Marconiego?

Pomimo swej niezrównanej jakości radjosprzęt Marconiego jest tani. Już za zł. 18.60 można otrzymać odbiornik detektorowy Marconiego odbierający nową stację w Warszawie na prawie całym terenie Rzeczpospolitej. W ciągu dwuch lat Marconi przyjmuje do zamiany odbiornik detektorowy na aparat lampowy.

MARCONI

Warszawa, Marszałkowska 142
Lwów, Akademicka 14
Łódź, Piotrkowska 84

— **Uroczystości Sod. Państw. Gimn. Kl.** W niedzielę, 14 bm., odbyła się w tut. kościele gimnazjalnym podniosła uroczystość przyjęcia kandydatów do Kongregacji Marjańskiej. Mszę św. z wystawieniem Najśw. Sakramentu, na intencję Sodalicji, odprawił ks. moderator prof. Różek. Przemowę od ołtarza wygłosił ks. moderator prof. Zieliński, który zarazem dokonał uroczystego aktu przyjęcia. Na Mszy św. jako też na uroczystem pasowaniu rycerzy Marji obecne było grono profesorskie z p. dyrektorem Polakowskim na czele. Następnie Sodalicja urządziła w Resursie Kupieckiej wspólną kawkę dla swych członków. Zaszczycił ją również swą obecnością pan dyr. Polakowski oraz grono profesorów. Do zebranych przemówił prefekt Sodalicji, M. Jarzeniski, witając przybyłych gości. W odpowiedzi zabrał głos p. dyr. Polakowski, zachęcając Sodalisów do szerzenia idei Chrystusowej wśród społeczeństwa. Hymnem sodalicyjnym oraz wspólną fotografją zakończono uroczystość.

— **Bydgoskie Tow. Esperantystów** urządziło dnia 15 b. m. w sali „Harmonji" obchód 71 rocznicy urodzin Dr Zamenhofa, twórcy języka esperanto. Obchód zagaił przewodniczący tow. p. Prengel, deklamacje wypowiedzieli p. Helut Ezopówna oraz p. Zb. Woźniewski, a uczniowie Bydgoskiego Konserwatorjum Muzycznego wykonali udatnie kwartet smyczkowy G-dur Haydena. Referat okolicznościowy wygłosił p. prof. Sygnarski, wskazując m. in. na ważność esperanta dla propagandy Polski zagranicą. Prócz tego przemawiał w języku esperanto p. Jean Forge Fethke, literat esperancki. Między uczestnikami obchodu m. in. zauważono szereg profesorów gimnazjalnych oraz przedstawiciela miejscowego duchowieństwa, ks. profesora Kukułkę.

— **Podziękowanie.** Zarząd Internatu Kresowego składa serdeczne podziękowanie Paniom Ziemiankom pow. bydgoskiego i wyrzyskiego, Zakładowi Koła Przyjaciół Internatu Kresowego za ich inicjatywę i pracę przy zorganizowaniu wenty w dniu 14 b. m. na rzecz Internatu, łaskawym Ofiarodawcom za przysłane dary z dworów wiejskich; pp. kupcom i Przemysłowcom za ofiarowane cenne fanty; Paniom Kwestarkom za trudy przy ich zbieraniu, oraz wszystkim tym, którzy swym udziałem i ofiarną pracą przyczynili się do powodzenia imprezy — serdeczne, stokrotne „Bóg zapłać!" Zebraną kwotę przeznacza się na zakup podarunków gwiazdkowych dla wychowanków.

Przy cierpieniach nerek, chorobach moczowych, pęcherza moczowego i dolnego odcinka kiszek naturalna woda gorzka **„Franciszka-Józefa"** łagodzi i usuwa szybko gwałtowne boleści przy wypróbowaniu Żądać w aptekach i drogerjach n. 1526.

— **Bank Polski zawiadamia,** że kasy Banku Polskiego, Oddz. w Bydgoszczy, czynne będą w wigilję Bożego Narodzenia do godz 10.

— **Gwiazdka u głuchoniemych.** W niedzielę, dnia 21 b m., o godz. 5 po poł. odbędzie się obchód gwiazdkowy dla głuchoniemych u p. Błocha przy ul. Jana Kazimierza Poprzednio nabożeństwo z kazaniem dla głuchoniemych o godz. 10.30 w kaplicy św Florjana. Tamże okazja do Spowiedzi adwentowej.

— **Kino Corso.** Dziś po raz ostatni wyświetla dwa o niezwykłym napięciu dramaty p. t. „Eskorta" i „Śmiertelny lot". Razem aktów 18.

— **Kino Marysieńka.** Wyświetlana w dźwiękowej wersji „Żelazna maska" wywiera wiele estetycznych wrażeń. Oto typ kinowego widowiska, na którym widz wypoczywa i zachwyca się.

— **Kino Nowości** daje arcydzieło dźwiękowe p. t. „Białe cienie", stanowiące szczyt techniki i kultury ludzkiej. Zdjęć dokonano na egzotycznych wyspach Polinezyjskich. Przewyższa on wszystko dotychczas widziane. „Białe cienie", to doprawdy najchlubniejsze świadectwo o tych pokładach idealizmu i szlachetności, które drzemią jeszcze w naszych duszach Najbardziej głęboki, piękny i wstrząsający film i rzeczywiście coś wielkiego. Takiego filmu jak „Białe cienie" jeszcze nie było i wątpimy czy będzie.

— **Kino Kristal** z powodzeniem wyświetla porywający dramat miłosny pod tyt. „Pokusa". W roli głównej czołowa gwiazda ekranu Greta Garbo, która stworzyła wielką kreację. Wykonanie obrazu jest bez zarzutu, zdjęcia morskie i krajobrazy wschodnie cudne. Reżyserja wykorzystała wszystko, by puścić w świat naprawdę wartościowy obraz.

— **Kino Oko** wystawiło piękne arcydzieło filmowe p. t. „Noc pokusy" Piękna wystawa, oraz pierwszorzędna treść. Kamila Horn i Gustaw Diesel świetnie kreują swe role, czyniąc na widzu głębokie wrażenie. Nadprogram wesoła farsa.

— **Kino Wojskowe** wyświetla od 19—21 bm wspaniałe dzieło według Aleksandra Dumasa p. t. „Hrabia Monte Christo", druga serja.

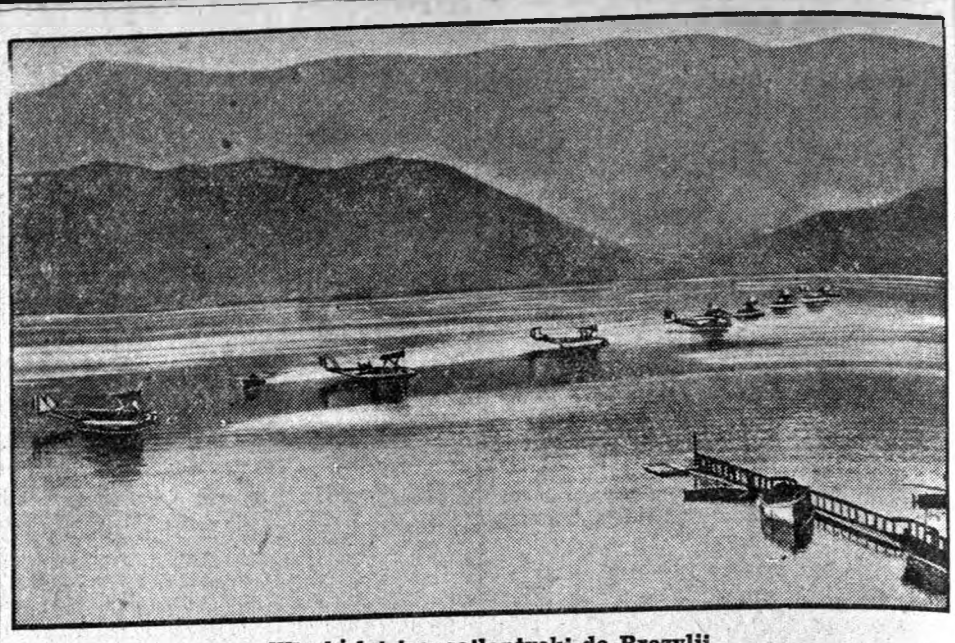

Włoski lot transatlantycki do Brazylji
1) Mussolini żegna śmiałych lotników — 2) Wodnopłatowce (12), gotowe do startu. O locie tym pisaliśmy we wczorajszym numerze „Gazety".

„Dzień Matki" w parafji koronowskiej. W niedzielę, 14 grudnia br., w czasie uroczystego nabożeństwa w kościele Panny Marji w Koronowie, odprawionego przez ks. proboszcza Żelewskiego, przystąpiły matki, należące do istniejącego od szeregu już lat w Koronowie Stowarzyszenia Matek Chrześcijańskich, w liczbie około 300 do gremjalnej Komunji świętej. Całe obszerne presbiterjum naszej pięknej świątyni napełnione było matkami stowarzyszenia, ze sztandarem na czele. Po południu odbyły się uroczyste nieszpory z wystawieniem przed nowym ołtarzem Matki Boskiej, oddanym pod opiekę Stowarzyszenia, stawiając jako wzór matek Najświętszą Marję z Dzieciątkiem Jezus; po nieszporach rozwinęła się olbrzymia procesja z matkami, niosącemi świece Była to piękna manifestacja katolicka naszego Stowarzyszenia Matek, stojącego pod patronatem Kościoła i zaznającego tak opieki jak pomocy ze strony Kościoła.

Co grają w kinie? Miejscowy Kino-Teatr „Ziemowit" wyświetla w sobotę i w niedzielę podwójny program p. t. „Pantera" i „A kochanek miał sto....". Początek seansów w sobotę o godz. 6 i 8 wieczorem, zaś w niedzielę o godz. 4, 6 i 8 wieczorem

Z przedstawienia dzieci z ochronki. Dnia 14 b. m. odbyło się przedstawienie gwiazdkowe, urządzone przez dzieci z Ochronki. na sali p. Rucińskiego Na program złożyło się: korowód góralski, przedstawienie amatorskie p. t. „Św. Róża" — w trzech odsłonach, taniec góralski, komedyjka krasnoludków i taniec aniołów. Wszystko to udało się znakomicie dzięki wydatnej pracy SS Elżbietanek. Udział publiczności był bardzo liczny.

Na kościółek św. Teresy. Grono uczennic Gimnazjum Żeńskiego w Inowrocławiu urządza w niedzielę, dnia 21 b m., w sali p. Daleszyńskiego przedstawienie amatorskie Program jest bardzo urozmaicony, składa się: z deklamacji, krótkiej komedyjki, deklamacji, djalogu, tańca regjonalnego i żywego obrazu. Ze względu, że całkowity dochód przeznacza się na kościółek św. Teresy, uprasza się Szan. Obywatelstwo o poparcie. Ceny biletów są bardzo przystępne. Początek przedstawienia o godz. 7,30 wieczorem.

Wynik strzelania o nagrody Tow. Nadgoplańskiego „Sokół". Dnia 13 b. m. odbyło się rozdanie nagród w strzelaniu nadgoplańskiego Tow. „Sokół". Nagrody wręczył zwycięzcom p. burmistrz Borowiak, i to: I p. Sajemu, II. p. Uklejewskiemu, III. p. Woźniakowi Romanowi, IV. p. Talarczykowi, V. p. Wesołowskiemu, VI. p Glonkowi, VII. p. Wojcińskiemu, VIII. p. Molendzie Tad., IX. p. Wocińskiemu Kaz., X. p. Smułce, XI. p Wodyńskiemu.

Ukończenie kampanji. Dnia 15 b. m. ukończyła się kampanja buraczana, trwająca 6 tygodni. Przez zakończenie kampanji utraciło pracę przeszło 500 robotników. Wobec tego podniósł się nagle stan bezrobotnych i wzrósł bardzo poważnie.

Zjednoczone Koło Teatralne m. Bydgoszczy wystawi w sobotę, 20 bm., o godz. 7,45 wiecz. w sali Domu Polskiego w Szubinie, arcywesołą 3 aktową komedję „Czar polskiego munduru", cieszącą się wszędzie powodzeniem. Ze względu na to, że pewna część czystego zysku przeznaczona jest na ochronkę m. Szubina, biorąc również pod uwagę niskie ceny biletu od 1 do 1,50 zł. liczymy na poparcie obywatelstwa.

Kradzież z włamaniem. Dnia 17 b. m. włamali się nieznani sprawcy do mieszkania p. Pohlmanna i skradli złoty zegarek damski, pierścienie i inną wartościową biżuterję

Przychwyceni na gorącym uczynku. Dnia 17 b. m. przytrzymano na dworcu przetokowym w Zajączkowie złodziei węgla, którzy przybyli po węgiel z furmanką.

Pożar. Dnia 17 b. m. powstał w Brusach pożar Zapalił się w niewytłómaczony sposób stóg rolnika p. Świtalskiego, który spalił się doszczętnie.

Nowy budżet. Budżet administracyjny miasta Tczewa na okres gospodarczy 1931—32 wyłożony został do publicznego wglądu w czasie od 17 do 24 b. m. w magistracie, pokój 7.

Zmarł. Rewident wagonowy ś. p. Sanecki z Tczewa, którego znaleziono w Gdyni na torze kolejowym ciężko zranionego, zmarł po operacji, nie odzyskując przytomności.

Nowe oświetlenie. Na Prątnicy pracowano już od dłuższego czasu przy założeniu światła elektrycznego. Niedawno zostały prace ukończone.

By dobrze było Ojczyźnie!

Temi słowy pozdrawiali się wielcy twórcy Konstytucji Trzeciego Maja, Płomienny duch ówczesnej woli, ofiarnej narodu, co tak jasno zabłysnął w słoneczny dzień Trzeciego Maja, i dzisiaj z równą siłą znaczyć nam winien drogi, po których kroczyć należy. Wielki Sejm czteroletni, słusznie nazwany przez historyków naszych kolebką patryjotyzmu polskiego, nie zdołał wprawdzie już wydobyć toni skołatanej Ojczyzny, ale pozostawił dla narodu, dla następnych jego pokoleń, program wielkiej pracy narodowej.

I kiedy po blisko półtora wiekowej niewoli politycznej, jednej z najcięższych, jakie tylko znają dzieje świata, sprawiedliwości dziejowej stało się zadość i Pan Bóg pozwolił nam doczekać się nowo wskrzeszonej Ojczyzny, wtedy na I Zjeździe Katolickim w Poznaniu złożyliśmy uroczyste i zbiorowe ślubowanie, że wzniesiemy w Poznaniu pomnik Najśw. Serca Pana Jezusa, który ma być i symbolem sprawiedliwości dziejowej i symbolem naszej wdzięczności dla Stwórcy za wskrzeszenie wolnej Ojczyzny.

Zbliżają się uroczyste święta Bożego Narodzenia i do Pana nad Pany popłynie tradycyjna pieśń „Bóg się rodzi", niezmiennie powtarzana w narodzie naszym z pokolenia na pokolenie Jak przetrwała wczorajsze, tak przetrwa i dzisiejsze pokolenie, a w nowe stulecia pójdzie zawsze niezgłębiona, zawsze niedościgła, zawsze mjestatyczna, a wiecznie mocarna wiekuista swą trwałością.

Budujący się pomnik Najśw Serca Pana Jezusa w Poznaniu ma nam to także przypominać, nam i późniejszym naszym pokoleniom. Więc gdy odwiecznym zwyczajem Ojców naszych dzielić się będziemy wigilijnym opłatkiem i składać sobie wzajemne życzenia, pamiętajmy o pomniku Najśw. Serca Pana Jezusa i składajmy na budowę jego datki i ofiary. Zasady moralności publicznej, zasady religijne niestety tak często w życiu naszem publicznem są dziś niedocenione, a nawet nieraz lekceważone. A przecież są to fundamentalne podstawy, na których opierać należy i dzisiejsze prace nasze i przyszłość naszą.

W imię tych zasad rozpoczęliśmy dzieło Pomnika Wdzięczności. Kończmy je, żeby jak najprędzej mogło nastąpić poświęcenie przez jego protektora, którym jest J. Em. X. Prymas Hlond. Kończmy je dla dobra Narodu i Kościoła i „by dobrze było Ojczyźnie".

Komitet Budowy Pomnika Najśw. Serca Pana Jezusa.

UJŚCIE.

Gwiazdka w Ochronce. Staraniem tutejszych Sióstr Sł N. M P kierowniczek tutejszej ochronki, odbyło się 14 b. m. w sali p. Mazurkiewicza przedstawienie gwiazdkowe, wykonane przez najmniejszych amatorów. Program był bardzo obfity, na który składały się wiersze, śpiewy, tańce, obrazki sceniczne, żłóbek, szopka z pastuszkami, żywe obrazy i wiele innych rzeczy. Siostra ochroniarka miała niemało trudu i mozołu przy wyćwiczeniu tych małych amatorów, którzy też wywiązali się ze swych zadań ku ogólnemu zadowoleniu. Gwiazdka dla dzieci ochronki odbędzie się w przyszły czwartek.

Amatorzy tłustych gęsi. Dnia 15 b. m. skradziono gospodarzowi p. Wege z Jabłonowa dziewięć tuczonych gęsi, które miały być dnia następnego zabite Policja czyni energiczne poszukiwania i jest już na tropie złodziei.

Gwiazdka u Podoficerów. Tutejsze Koło Podoficerów Rezerwy uchwaliło na ostatnim posiedzeniu urządzić gwiazdkę dla dzieci członków. Gwiazdka ta odbędzie się 4 stycznia 1931 r., na którą zaprasza Zarząd Koła wszystkich członków z dziećmi.

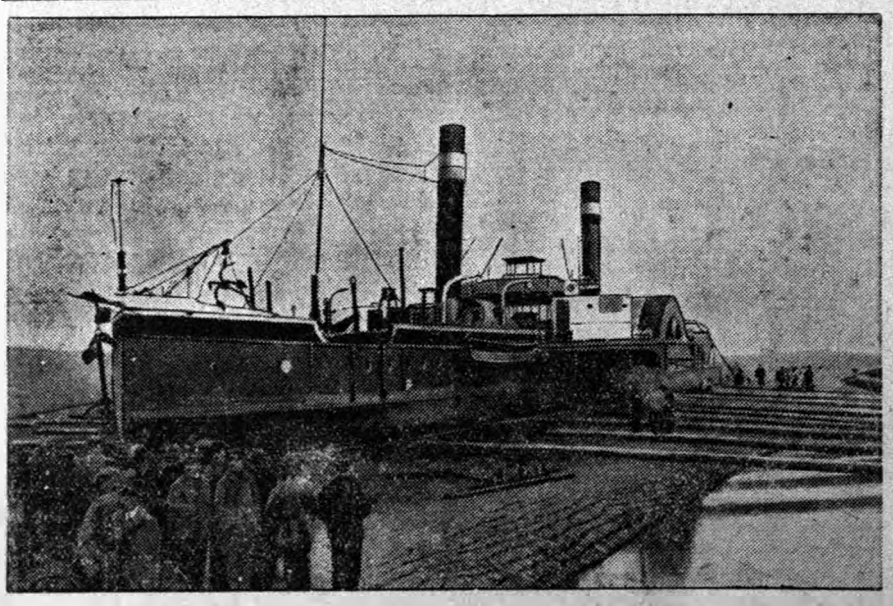

Skutki powodzi.
Podczas ostatnich wylewów Elby w pobliżu Drezna zatrzymał się na kotwicy transportowiec czeski. Po gwałtownem ustąpieniu wód statek osiadł na suchym gruncie o kilkadziesiąt metrów od brzegu rzeki. Obecnie dokonywa się ściąganie statku na wodę.

Slinka do ust idzie

gdy się czyta takie menu.

Francja znana jest jako kraj prawdziwych smakoszów. To też imponujące naprawdę menu ułożył znany na całą Francję mistrz kucharzy, Montagne, na wieczór wigilijny.

Menu to przedstawia się w sposób następujący:

1. Ostrygi, podane z chlebem jęczmiennym i masłem, 2. Rosół, zaprawiany jarzynami, do tego kruche upieczone na złocisty kolor „croutons", 3. Kiszka z musztardą, podana z ciastem, pieczonem na patelni w popiele. 4. Duszone flądry, garnirowane krokietami, nadziewanemi rakami. 5. Pieczeń barania, 6. Pieczony indyk a la Perigourdine, naszpikowany truflami i nadziewany kasztanami. 7. Wątróbka gęsia z truflami w auspiku. 8. Jarzyny na szpiku wołowym. 9. Sałata truflowa a la Brillat-Savarin. 10. Sery. 11. Melba brzoskwiniow 12. Płonący plumpudding. 13. Owoce.

Montagne przywiązuje wielką wagę do spraw kulinarnych, oświadczając, że dobrze przyrządzony obiad i odpowiednie nakrycie do stołu są jednym z najważniejszych dowodów cywilizacji.

GIEŁDY

GIEŁDA WARSZAWSKA

z dnia 18. 12. 1930 r.

Waluty **Gotówka**

Dolary St. Zjedn. tr.: 8.89¾, sp.: 8.91¾, kup.: 8.87¾.

Dewizy:

	trans.	sprzed.	kup.
Belgja	124,56	124,97	124,35
Gdańsk	173,[illegible]	173,68	172,82
Holandja	359,[illegible]1	360,21	358,40
Londyn	43,33½	43,44	43,23
Nowy Jork	8,914	8,934	8,894
Nowy Jork kabel	8,923	8,943	8,903
Paryż	35,06	35,15	34,97
Praga	26,47	26,53	26,41
Szwajcarja	173,15	173,58	172,72
Wiedeń	125,68	125,94	125,32
Włochy	46,72	46,84	46,60
Berlin	212,78		

Tendencja przeważnie mocniejsza.

Papiery wartościowe i obligacje:

4% poż. inwest.	98,00
4% inw. seryjne sztuki	101,00
5% poż. premj. dol.	54,50
3% poż. bud.	60,00
5% poż. konw.	50,00

Akcje w złotych:

Bank Polski	155,00—154,50
Bank Zachodni	0,00— 70,00
Soie Potasowe	0,00— 93,00
Lilpop	0,00— 20,00

Urzędowa ceduła Giełdy Zbożowej i Towarowej w Poznaniu

Poznań, 18. 12. 1930 r.

Warunki: Handel hurtowy, parytet Poznań, ładunki wagonowo dostawa bieżąca za 100 kg.

Standardy: a) żyta 694,5 gr (119,2 f. w. h.), b) pszenicy 744 gr (126,4 f. w. h.), c) jęczmienia przemiałowego 667 gr (113,1 f. w. h.); d) owsa 568,5 gr (78,1 f. w. h.)

„Ceny orjentacyjne"

parytet Poznań

Żyto	18,00— 18,50
Usposobienie spokojne.	
Pszenica	22,50— 24,00
Usposobienie spokojne.	
Jęczmień przemiałowy	20,00— 21,50
Usposobienie spokojne.	
Jęczmień browarowy	25,00— 27,00
Usposobienie spokojne.	
Owies	19,25— 20,50
Usposobienie stałe.	
Mąka żytnia wł. work. 65%	30,75

Bank Polski płaci dnia 19 grudnia 1930 r.

za: dolary amerykańskie 8,85¾—8,86¾, dolary kanadyjskie 8,85¾, funty angielskie 43,17½, franki szwajcarskie 172,47, franki francuskie 34,92, franki belgijskie 124,16, liry włoskie 40,54, guldeny holenderskie 357,90, korony czeskie 26,37, korony szwedzkie 238,49, korony duńskie 237,65, korony norweskie 237,65, szylingi austrjackie 125,13, marki niemieckie 211,98, guldeny gdańskie 172,57, markę złotą 2,1234, rubel złoty 4,5869 zł.

CENY

podawane

Izbie Przemysłowo-Handlowej w Bydgoszczy

w dniu 18 grudnia 1930 r.

Ceny w płaceniu franko stacja załadowania w partjach wagonowych.

Cena za 100 kg.: Pszenica 22,00—23,00 zł., żyto 17,00—17,60 zł., jęczmień na paszę 19,50—20,50 zł., jęczmień browarny 24,00 do 26,00 zł., groch „Wiktorja" 26,00—29,00 zł., owies 18,25—19,50 zł., otręby pszenne 12,50—13,00 zł., otręby żytnie 11,00—12,00 zł.

Ceny hurtowne — loco Bydgoszcz.

Tendencja: Ogólne usposobienie spokojne.

RUCH W TOWARZYSTWACH

K. S. „Astorja". Dziś, w piątek o godz. 20 w lokalu „Rzeźni Miejskiej" przy ulicy Jagiellońskiej 26—30 odbędzie się zebranie Sekcji Bokserskiej oraz Sekcji Gier Ruchowych. — W niedzielę o godz. 10 przed poł. na Stadjonie Miejskim pierwszy bieg zimowy na 1000 m. Zgłoszenia przyjmuje sekretarz W. G. i D. w piątek na schodzce oraz przed startem. Zbiórka o godz. 9.

S. M. P. „Białych Orląt". W poniedziałek dnia 22 b. m. o godz. 19,30 nadzwyczajne walne zebranie kółka gimnastycznego. Na porządku obrad wybór naczelnika. Przynieść ze sobą wszystkie koszulki i spodenki.

Stow. Młodych Polek „Szarotka". Wspólna Spodziewiedź adwentowa w sobotę 20 bm.

Bydgoskie Tow. Ogrodnicze. Wspólna gwiazdka dla członków oraz ich rodzin w lokalu p. Mellera, Plac Piastowski, dnia 21 b. m., o godzinie 19.

Sokół III. W niedzielę, 21 b. m., wycieczka saneczkowa do Rynkowa. Zbiórka o godz. 12,45 przy Szkole Oficerskiej. — W sobotę dokończenie turnieju w siatkówkę.

Sokół IV Bielawy. Ćwiczenia dla druhów odbywają się w sobotę w sali Gimn. Kopernika. — W poniedziałek 21 b. m., o godz. 19 pogadanka całej drużyny w Instytucie Rolniczym.

Związek Urzędników Kolejowych, Koło II. Tradycyjny obchód gwiazdkowy w niedzielę, 21 b. m., o godz. 16 w sali „Pod Lwem" przy ulicy Marszałka Focha 4.

Redaktor odp.: — **Kazimierz Małycha w Bydgoszczy.**

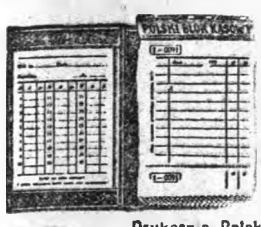

Drukarnia Polska Sp. Akc. Oddział Bydgoszcz Marszałka Focha 3

BLOK POLSKI KASOWY

Pianina

nowe, śliczny dźwięk pierwszorzędne wykonanie poleca najtaniej

Majewski,

Bydgoszcz Pomorska 65

WILLE

za 40,000 zł. sprzedam przy kupnie będzie wolne mieszkanie 3 pokojowe z kuchnią. Of. do Gaz. Bydg. pod d-1743

SIWE WŁOSY

farbuje naturalnie i trwale nieszkodliwą farbą na włosy „REWAX" w kolorach: blond, chatain, bronzowym i czarnym karton zł 6.—

Pierwotny kolor włosom przywraca stopniowo „AXELA" REGENERATOR włosów, butelka zł. 3.—.

W Bydgoszczy do nabycia w następujących drogerjach

Fr. Bogacz, Dworcowa nr. 94. W. Heydemann, Gdańska nr. 20, B. Kiedrowski, Długa nr. 64, Kaźmierski, Gdańska nr. 5, H. Schiefelbein, Bocianowo nr. 1, W. Otto, w drog. A. Kozłecki, W. Tucholi w drogerji S. Wawrzynowicz.

Piękny, wielobarwny

Kalendarz ścienny na rok 1931

„Nie damy ziemi!..."

Do nabycia

w Administracji „Gazety Bydgoskiej"

Telefon 352. BYDGOSZCZ Marszałka Focha 39.

Część dochodu z rozsprzedaży przeznaczona na fundusz Komitetu Floty Narodowej. **Cena 50 gr.**

Czy chcesz się uwolnić nieszkodliwą drogą od

ARTRETYZMU

Reumatyzmu, Ischiasu i bólu krzyża?

Reumatyzm jest strasznem, wszędzie rozpowszechnionem cierpieniem, które nie oszczędza ani biednych, ani bogatych i znajduje ofiary zarówno w chacie jak i w pałacu. Formy, w jakich się to cierpienie przejawia, są bardzo różnorodne i często bywa, że choroba zupełnie inaczej określona, okazuje się później niczem innem jak

Reumatyzmem.

Czasem są to bóle w członkach i stawach, czasem opuchnięcie członków zniekształcenie rąk i nóg, drgania, kłócie, darcie w różnych częściach ciała, czasem nawet osłabienie wzroku jest skutkiem reumatyzmu i artretyzmu. Równie różnorodne jak forma tego cierpienia są środki lecznicze, różne mikstury, maści, lekarstwa i t. p., które się przeciw tej chorobie stosuje. Większa część tych środków nie jest wogóle w stanie wyleczyć, może tylko przynieść chwilową ulgę.

To co tutaj polecamy jest zupełnie niewinnym środkiem źródlano-leczniczym,

KTÓRY JUŻ WIELU CIERPIĄCYM DOPOMÓGŁ.

Nasza kuracja jest znakomita i działa szybko nawet w wypadkach

CHOROBY CHRONICZNEJ, ZESTARZAŁEJ.

Ażeby zyskać jeszcze więcej zwolenników, postanowiliśmy sobie każdemu, kto do nas napisze posłać pouczającą broszurkę o kuracji źródlano-leczniczej

Zupełnie darmo N866

Kto zatem cierpi i pragnie się od bólów uwolnić, niech napisze, nie zwlekając, dziś jeszcze.

August Märzke, Berlin-Wilmersdorf, Bruchsalerstrasse 5. Oddział 3.

Obwieszczenie!

Firma Marjan Kryzler w Szubinie, postawiła wniosek dnia 9 grudnia 1930 roku, o odroczenie wypłat.

W celu rozpoznania sprawy wyznacza się termin na dzień 9 stycznia 1931 r. g. 11 przedp. w gmachu tut. Sądu pokój L. 6.

Na termin wyżej wymieniony mogą przybyć wierzyciele wnioskodawcy celem udzielenia Sądowi wyjaśnienia.

Szubin, dnia 10 grudnia 1930 r.

n-1524 **Sąd Powiatowy.**

Sprzedaż przymusowa.

W sobotę dnia 20 grudnia br. o godz. 9 sprzedam w majętności Kozłagóra pod Nakłem przez licytację najwięcej dającemu za gotówkę **wszelki żywy i martwy inwentarz, jak również umeblowanie domowe oraz futro męskie i damskie i futro do powożenia.**

Zbiórka kupujących u p. Wład. Barczaka w Kozłgórze.

n-1529 **Kozłowski,** komornik sądowy w Nakle n. N.

Zakład Wychowawczy dla Sierot

w Miejscu Piastowem.

Własny sklep **BYDGOSZCZ, Gdańska 18.**

poleca na gwiazdkę

wyroby swoich wychowanków znane zaszczytnie w całej Polsce.

Trwałe! Eleganckie! Po cenach umiarkowanych!

Można nabyć:

Portfele, portmonetki, papierośnice,
Teczki na akta, teczki biurkowe,
Torebki damskie, wanity,
Manicury, albumy,
Torby podróżne,
Nesesery
i t. p. n-1521

Czysty dochód na utrzymanie i rozbudowę Zakładów dla sierot i dzieci opuszczonych.

MAURYCY HUZARSKI

Przez sąd i tutejszą Izbę Przemysłowo Handlową ustanowiony i **zaprzysiężony biegły w sprawach księgowości i rewizor ksiąg.**

Organizuje i rewiduje księgowość kupiecką i przemysłową i wykonuje **ekspertyzę bilansów i sprawozdań rocznych,** załatwia również korespondencję handlową i techniczną w językach angielskim, niemieckim i francuskim, tłumaczy również z języka włoskiego. Zgłoszenia pisemnie i telefoniczne.

Bydgoszcz - Promenada 34 telefon 34.

Przetarg przymusowy

Dnia **22 grudnia b. r.** o godzinie 10 sprzedam przy **ulicy Długie 45,** najwięcej dającemu za natychmiastową zapłatą następujące towary:

większą ilość skór różnego gatunku i koloru, 50 par form, 50 butelek czernidła, 50 klg. przędzy, różne narzędzia siodlarskie, 15 tuz. obcasów gum., większą ilość gumy podeszwowej, maszynę do pisania „Ideal" oraz częściowe urządzenie składu.

n-1528 **WOZNIAK,** kom. sądowy

NA PODARKI GWIAZDKOWE!

polecamy:

Damskie koszule dzienne	12,00, 9,00, 4,50,	**1,90 zł.**
Damskie koszule nocne	16,00, 8,[illegible], 6,7[illegible],	**4,50 zł.**
Damskie kombinacje	17,00, 12,0[illegible], 8,50,	**4,20 zł.**
Damskie halki	17,50, 12,50, 7,75	**5,25 zł.**
Damskie nocne koszule jedwabne		**[illegible],20 zł.**
Damskie fartuchy	11,50, 9,75, 8,50,	**6,50 zł.**
Damskie chusteczki do nosa szt.	2,20 0,75.	**0,50 zł.**

Damskie kombinacje w czystej wełnie, wełna z jedwabiem, bawełn. od najtańszej do najlepszej jakości

A. i W. ZIĘTAK

Bydgoszcz, Mostowa 4.

Pończochy. — Trykotaże. — Rękawiczki. — Kotwary

n-1522

Co darować?

Pożądanym i miłym podarkiem gwiazdkowym są

PERFUMY
WODY·KOLOŃSKIE
MYDŁA i PUDRY

Kalia

J. & S. Stempniewicz · POZNAŃ

NA PODARKI·GWIAZDKOWE TYLKO WYROBY KRAJOWE

Napisowy wiersz tłusty 25 gr każde dalsze słowo 15 gr., 5 liczb = 1 słowo. i, w, z, a = każde stanowi słowo.

OGŁOSZENIA DROBNE

na ten sam dzień, przyjmuje się tylko do g. 9 rano.

Znak ofertowy (naprzykład: z 1864, n 5243 b 3582 itd.) = 1 słowo. Dla poszukujących posad 20 proc. zniżki

POLECENIE

SALA
„Resursy Kupiecki ej" na karnawał jeszcze wolna, Zamówienia przyjmuje się.

ŻOŁNIERZE GŁOWIANE
oraz
FOREMKI
poleca Fr. Bloch Sniadeckich nr. 47. tel. 961 d-793

Bazar obuwia
jest najstarszem źródłem zakupu obuwia wszelkiego rodzaju na miasto i okolice zarazem wykonuje na miarę i reperację Jan Myszkowski Stary Rynek 20.

Meble
Najtańsze źródło solidnej roboty pod gwarancją komplet ne deb jadalki, sypialki pokoje meskie kuchnie biurka szafy łóżka materace stoły krzesła. kanapy leżanki. lustra i wszelkie meble dębowe orzechowe. palisandrowe bukowe i sosnowe od najwyrafinowańszych do zwyczajnych korzystny zakup dogodne warunki poleca: **Stanisław Dobrzyński**, ul Długa 4 d-43

J. Metelski
Bydgoszcz ul Długa 50 poleca po cenach niskich pończochy, skarpetki. krawaty, koszulki, rękawiczki, koronki fartuchy. bieliznę oraz różne galanterje. d-852

ZAKOPANE
pensjonat „Jan ewka" ulica Nowotarska pokoje słoneczne pierwszorzędna kuchnia warszawska. Nowy zarząd Zgł. od 10 grudnia. n-1379

SPRZEDAŻE

KAMIENICA
masywna, dwupiętrowa z elektrycznem oświetleniem jest od zaraz do sprzedania w mieście powiatowem gdzie jest gimnazjum i wojsko za 28,000 zł. na bardzo dogodnych warunkach. Zgł. do Gazety Bydg. pod d-1729

CIĘŻARÓWKĘ
Chevrolet w bardzo dobrym stanie okazyjnie sprzedam.— Oferty do Gaz. Bydg. pod 1723

DROGERJA
perfumerja, farby w Gdańsku dobrze zaprowadzone z mieszkaniem bardzo korzystnie do nabycia. Oferty do Gaz, pod nr. 690.

KAMIENICĘ
sprzedam 100 000 50 000 wpłaty. Of. do Gazety Bydg. pod nr. d-1734

PIANINO
czarne pol. piękne w tonie tanio sprzedam Drygas. Gdańska 13-13. k-824

GOSPODARSTWO
100 mórg ziemi pszennej drenowanej, budynki masywne dom 6 pokoi, inwentarze kompletne sprzedam z powodów rodzinnych przy wpłacie 35 000 lub wydzierżawię Oferty do Gaz. Bydg. pod nr 1703.

DOM
komfortowy tylko dla poważnych reflektantów zaraz na sprzedaż. Oferty do Gazety Bydg. pod nr. 1718.

SKŁAD
cukierków w Poznaniu korzystnie sprzedam. Oferty „Par" Poznań, Al. Marcinkowskiego 11 pod nr. 57,849 n.1530

MŁYN
parowy i około 100 mórg roli wydzierżawię lub sprzedam korzystnie z powodu stosunków rodzinnych. Objęcie dzierżawy 25.000 złotych sprzedaż 60.000 zł. wpłaty. Zgłoszenia do Gazety Bydg. pod d-1751

PIEC
Ładny kaflowy, przenośny sprzedam Kościuszki 31. d-826

POSAD POSZUK.

OGRODNIK
kawaler lat 25 dobrze obeznany w swym zawodzie, poszukuje posady. Of. do Gaz. Bydgoskiej. pod d-1749

MŁYNARZ
samodzielny egz. mistrz w charakterze kierownika z długoletnią praktyką i dobremi świadectwami lat 30 przyjmie stałą posadę ewentl. za samodzielnego w majątku. Of. do Gaz. Bydg. pod d-1736

SZOFER
kowal i ślusarz z praktyką warsztatową poszukuje posady prywatnej najchętniej budowniczego lub większem przedsiębiorstwie. Oferty do Gaz. Bydgoskiej pod d-1759

OGRODNIK
żonaty z wieloletnią praktyką znający się w wszystkich gałęziach w zakres ogrodnictwa wchodzące dobrze obeznany w bartnictwie poszukuje posady zaraz lub później. Oferty do Gaz. Bydg. pod d-1733

WOLNE POSADY

Chcesz otrzymać posadę?
Musisz ukończyć kursy fachowe. korespondencyjne im. profesora Sekułowicza, Warszawa. Żórawia 42. Kursy wyuczają listownie buchalterji rachunkowości kupieckiej korespondencji handlowej stenografji, nauki handlu prawa, kaligrafji. pisania na maszynach, towaroznawstwa angielskiego. francuskiego niemieckiego, pisowni gramatyki polskiej, oraz ekonomji Po ukończeniu świadectwo. Żądajcie prospektów A. W n-430

OŻENKI

PANIENKA
ze ukończoną szkołą handlową poszukuje posady jako początkująca książkowa umiejąca także pisać na maszynie najchętniej w majątku. Zgł. do Gaz. Bydg. pod d-1728

PANNA
starsza, niedz siejszych poglądów mająca osobistą wyprawę kilkaset złotych gotówki i umeblowane 3 pokojowe mieszkanie wyjdzie zamąż. Panowie, którym zależy na miłej, wzorowej a gospodarnej żonie zechcą złożyć oferty do Gaz. Bydgoskiej pod nr. 1713.

PANI
lat 26, wdowa, ładna blondynka właścicielka nieruchomości pozna pana w celu matrymonjalnym. Zgłoszenia do Gazety Bydgoskiej pod d-1726

ZIEMIANIN
właściciel większego majątku minimalnie obciążonego pragnie zapoznać w celu matrymonjalnym zamożną starszą pannę lub bezdzietną wdowę Łaskawe szczegółowe oferty upraszam do Gaz. Bydg. pod nr. 1705

RÓŻNE

POŻYCZKI
12—15.000 zł. na I. hipotekę nieruchomości miejskiej, miasto powiatowe. Zgłoszenia do Gazety Bydgoskiej pod d-1750

10 - 20 TYSIĘCY
poszukuję na pierwszą hipotekę w Poznaniu. Oferty do Gaz. Bydg. pod nr. 1687.

GDZIE
kupuje się najtaniej towary na wyprawy i podarki gwiazdkowe? **Na wyprzedaży likwidacyjne** firmy: Siuchniński & Stobiecki, Bławaty i konfekcja, Bydgoszcz, Stary Rynek 3. n-1400

POSZUKUJĘ
wspólnika z kapitałem od 10 do 15.000 złotych do mego młyna dobrze prosperującego Oferty do Gazety Bydgoskiej pod d-1758

Przyjmuję
wszelkie przepisywania na maszynie i tłumaczenia z języków niemieckiego i francuskiego Zgłaszać się ul. Wileńska 9 I p. prawo. d.1676

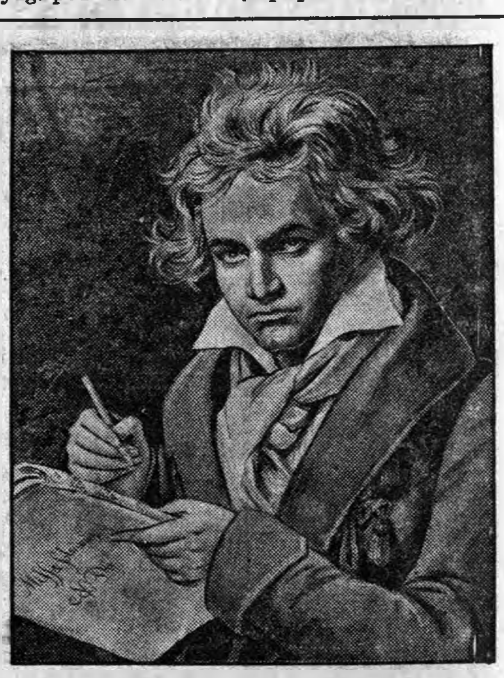

Ludwik van Beethoven,
który przyszedł na świat przed 160 laty, w dniu 16 grudnia 1770 r. Jest on jednym z największych kompozytorów świata. Zmarł 26 marca 1827 r. we Wiedniu.

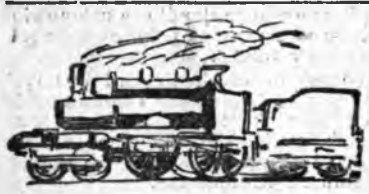

Dla P. P. Kupców i Przemysłowców!

LISTY PRZEWOZOWE
zwyczajne i pospieszne
ze stemplem suchym i nadrukiem firmy dostarcza po cenach oryg.
DRUKARNIA POLSKA S. A. BYDGOSZCZ
ul. Marszałka Focha 39. Telefon nr. 352.

Abonament w Bydgoszczy w ekspedycji i agenturach wraz z dodatkami „Przy Rodzinnym Stole", „Gazeta Sportowa" i „Życie", wynosi miesięcznie 2,20 zł. z odnoszeniem do domu przez listowego 2,59 zł. w agenturach prowincjonalnych miesięcznie 2,20 zł. z odnoszeniem do domu przez roznosicieli 2,50 zł. — kwartalnie 6,60 zł. na pocztach przez listowego w dom 7,76 zł. W razie wypadków spowodowanych siłą wyższą, przeszkód w zakładzie, strajków lub t.p. wydawnictwo nie odpowiada za dostarczenie pisma, prenumeratorzy nie mają prawa do odszkodowania. Rękopisów nie zamówionych Redakcja nie zwraca.

Ogłoszenia 25 groszy wiersz milim. na stronie 6 łam. Reklamy na stronie 4 łam. szerokości 67 milim.: za tekstem milim 60 groszy. w tekście na drugiej i trzeciej stronie 1 złoty, na dalszych stronach 85 groszy, Drobne ogłoszenia słowo tytułowe 25 groszy, każde dalsze 15 groszy, dla poszukujących pracy 20 % zniżki. Przy częstem powtarzaniu udziela się rabatu. Przy konkursach i dochodzeniach sądowych wszelkie rabaty upadają. Ogłoszenia na ten sam dzień przyjmuje się tylko do godziny 9-tej przed południem.
Skrzynka pocztowa nr. 54. Konto czekowe: P. K. O. Poznań nr. 203 644.

Kwit kwartalny na zamówienie gazety

Niżej podpisany zamawia:

Tytuł Gazety	Miejsce wydania	Czas przedpłaty	Cena	Oproc. i manip.	Razem
„Gazeta Bydgoska"	Bydgoszcz	miesiące styczeń, luty, marzec	6,60	1,16	7,76

Imię, nazwisko i dokładny adres zamawiającego.

Pokwitowanie urzędu pocztowego

Z odebrania powyższej sumy kwitujemy

_____ dnia, _____

Kwit miesięczny na zamówienie gazety

Niżej podpisany zamawia:

Tytuł Gazety	Miejsce wydania	Czas przedpłaty	Cena	Oproc. i manip.	Razem
„Gazeta Bydgoska"	Bydgoszcz	miesiąc styczeń	2,20	0,39	2,59

Imię, nazwisko i dokładny adres zamawiającego.

Pokwitowanie urzędu pocztowego

Z odebrania powyższej sumy kwitujemy.

_____, dnia _____